

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУЊІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОЎ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 5 (705)

Пятніца, 21 студзеня 1949 года.

Цана 50 кап.

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНІЗМА

25 год назад перастала біцца сэрца найвялікшага гена чалавецтва, арганізатара большавіцкай партыі, заснавальніка савецкай дзяржавы, правядыра, настаўніка і друга працоўных усяго свету — **Владзіміра Ільіча Леніна.**

Памёр той, «хто ўвасобіў у сабе ўсю рускую рэвалюцыю, той, хто вынасіў яе ў сваім мазгу, надыхтаваў, ажыццявіў, выратаваў. Ленін — найвялікшы і ва ўсіх адносінах найчысцейшы з твораў гісторыі; чалавек, больш якога ніхто не зрабіў для людзей» (Варбюс).

Сёння, у дзень светлай памяці **Владзіміра Ільіча**, савецкі народ азіраецца на пройдзены шлях, надводзіць вынікі вялікіх і слаўных перамог, заваяваных пад сцягам ленінізма.

За 25 год з дня смерці **Владзіміра Ільіча** савецкі народ, ідучы на шляху, указанаму **Леніным**, кіруемы большавіцкай партыяй, вялікім прадаўжальнікам справы і вучэння **Леніна** таварышам **Сталіным**, дабіўся вялікіх гістарычных перамог. Усе гэтыя годзі дзейнасць большавіцкай партыі і савецкага народа ахарактэрызуе намеркнутым святлом ленінскіх ідэй.

Выконваючы заповеды **Леніна**, большавіцкая партыя пад кіраўніцтвам таварыша **Сталіна** ў выніку ажыццяўлення індустрыялізацыі краіны і калектывізацыі сельскай гаспадаркі ў кароткі гістарычны тэрмін ператварыла нашу краіну ў магутную сацыялістычную дзяржаву.

Пад сцягам **ленінізма**, пад кіраўніцтвам партыі **Леніна** — **Сталіна** савецкі народ перамог у Вялікай Айчыннай вайне, усталяваў савабоды сацыялізму і выратаваў жыццё Еўропы ад фашысцкіх пагроз. У Вялікай Айчыннай вайне паказаліся магутнасць наша сацыялістычнай дзяржавы, якая з'яўляецца жыццём увасобленнем **ленінізма.**

Пад сцягам **ленінізма**, пад кіраўніцтвам партыі **Леніна** — **Сталіна** савецкі народ дабіўся новых гістарычных поспехаў у павышэнні жыцця. Напяхова пераадоляючы пасляваенныя цяжкасці, наша сацыялістычная Радзіма ўжо ўсталявала ідэ перамог. Усе гэтыя і новыя сілы працывіцца перавагі сацыялістычнага ладу, які быў уладзены вялікім **Леніным.**

1943 год — рашучы год пасляваеннай **Сталіна** перамогі, быў азнаменаваны новымі слаўнымі перамогамі па ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

На падставе шырока разгорнутага сацыялістычнага спарвання савецкі народ мае вялікія поспехі ў ажыццяўленні плана 1948 года ў прамысловасці. Наше прамысловасць дасягнула ўраўняння, які значна перавышае паказчыкі перадавага 1940 года.

Выдатныя поспехі дасягнуты і ў сацыялістычнай сельскай гаспадарцы. Вялікі збор збожжавых культур ужо дасягнуў дакладнага ўраўняння, а сярэдні ўраджай збожжавых культур узровень 1940 года. Дзякуючы перамогам аднаўлення, хуткаму росту сацыялістычнай прамысловасці і сельскай гаспадарцы ў нашай краіне пачынаюцца наватэрыялы дабрабыт працоўных горада і вёскі.

У гэтых і новых выдатных поспехаў дасягнуты работнікі савецкай навуцы, літаратуры, мастацтва. Неўзабаве пасля перамогі **Кастрычніцкай рэвалюцыі В. І. Ленін** таварыш **Сталін** унёс чалавечы розум, усевай **Ленін** тварыў тэорыю для таго, каб даць адказ на ўсе багатыя тэхнікі і культуры, а другіх пазбавіць самага неабходнага — асветы і развіцця. Пасля таго ўсе нудны тэхнікі, усе асветы культуры стануць агульнай уласнасцю народа, і з гэтага часу асветы і культуры розум і гены не будуць перадавацца ў спадок прымуся, у спадок аспірацыяні. Мы гэта ведаем, — і наўжо ў імя гэтага найвялікшага гістарычнага задання не варта працаваць, не варта аддаць усіх сіл? І працоўныя выканваюць гэтую тытанічную гістарычную работу, бо ў іх закладзены зямліныя вылікі сілы рэвалюцыі, адраіны і аб'яднання.

Савецкая партыя пад кіраўніцтвам **Сталіна** ўжывае справы і вучэння **Сталіна** ператварыла гэта савецкай краіне дзейснае пакульнае рэвалюцыя. Пачынаюцца новыя задачы, пастаўленыя перад намі, — зрабіць усіх працоўных сацыялістычнымі і адукаванымі. Мы адукаваныя і адукаваныя ўспамінаем сёння словы **В. І. Леніна**: «Усе больш

расце размах і значэнне работы нашай арганізацыі на культурным фронце. 730 тысяч навучаюцца ў вышэйшых навучальных установах і, акрамя таго, 270 тысяч вузаўцаў-завочнікаў і звыш 34 мільёнаў навучаюцца ў сярэдніх і пачатковых школах і тэхнікумах. Наш друк, нашы культурныя арганізацыі выдуць велізарную навукова-асветную працу ў масах. Няхай аб'явіцца такая капіталістычная дзяржава, якая хацела-б памерацца з Савецкім Саюзам у галіне ўздыму культуры краіны».

Савецкая ўлада ўзяла ўсе народы нашай краіны да культурнага жыцця, дала магчымасць усім народам СССР развіваць сваю культуру, нацыянальную па форме і сацыялістычную па зместу.

Яркага росквіту дасягнула культура Савецкай Беларусі. У дружнай сім'і народаў братніх рэспублік Беларусь за 30 год свайго існавання ператварылася ў перадавую сацыялістычную рэспубліку. Дзякуючы вялікай дапамозе партыі і савецкага ўрада працоўныя БССР аднавілі ўсе школы, установы навукі, культуры, мастацтва. 11.700 школ, універсітэт, 26 ВНУ, 110 спецыяльных сярэдніх навучальных устаноў, Акадэмія навук, 28 навукова-даследчых інстытутаў, 12 тэатраў, шырокая сетка культурна-асветных устаноў у гарадах і сёлах, 20 мільёнаў кніг, якія надрукаваны толькі ў пасляваенныя гады, — вось яркія паказчыкі культурнага росту Савецкай Беларусі.

Гістарычны рашэнні партыі па пытаннях ідэалагічнай работы з'явіліся баявой творчай праграмай для савецкай літаратуры і мастацтва. Непамерна ўзнялася грамадская роля літаратуры і мастацтва. Яны сталі магутным сродкам камуністычнага выхавання народа, сродкам фармавання духоўнага аблічча новага чалавека.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б), асабіста таварыш **Сталін** удзяляюць вялікую ўвагу развіццю савецкай літаратуры і мастацтва. Гэта абавязвае пісьменнікаў і мастакоў мастацтва працаваць з напружаннем усіх творчых сіл і здольнасцяў, абавязвае іх аб'яднаваць усе свае сілы на стварэнне высокакачэўных і мастацкі поўнаценных твораў, вартых вялікай сталінскай эпохі. Наша літаратура і мастацтва павінны з чыста выканаць свой высокі патрыятычны абавязак перад народам, песні ў масы вялікія ідэі **Леніна** — **Сталіна.**

Вялікую спадчыну пакінуў **Владзімір Ільіч Ленін** прадаўжальнікам літаратуры і мастацтва. Яго мудрыя ўказанні аб літаратуры і мастацтве — аснова творчасці савецкага пісьменнікаў, мастакоў і кампазітараў.

Авалодваючы **ленінізмам** — асновай камуністычнага выхавання працоўных, кіруючыся метадам сацыялістычнага рэалізму, прынцыпам большавіцкай партыінасці, удакладняючы сваё майстэрства, нашы пісьменнікі і дзеячы мастацтва выступаюць як верныя памочнікі партыі большавікоў у справе камуністычнага выхавання працоўных.

Адзначаючы 25 гадавіну з дня смерці **Владзіміра Ільіча Леніна**, савецкі народ глыбока ўшаноўвае памяць гена-лялічнага правядыра. Вобраз вялікага **Леніна** нагнае савецкіх людзей на новыя гістарычныя поспехі ў імя перамогі камунізма.

Родны і блізкі вобраз **Владзіміра Ільіча** з кожным пражытым годам устае перад намі ва ўсё большай велічы. Усё новыя і новыя мільёны працоўных становяцца пад сцягам сацыялізма. Вялікі прыклад Савецкага Саюза нагнае мільёны працоўных усіх краін на далейшую барацьбу супроць імперыялізма, супроць сусветнай рэакцыі. Мы жывем у такі век, калі ўсе плахі выдуць да камунізма. Гэтыя шляхі паказвае народам усіх краін наша вялікая камуністычная партыя большавікоў, наш геналялічны правядыр і настаўнік таварыш **Сталін.**

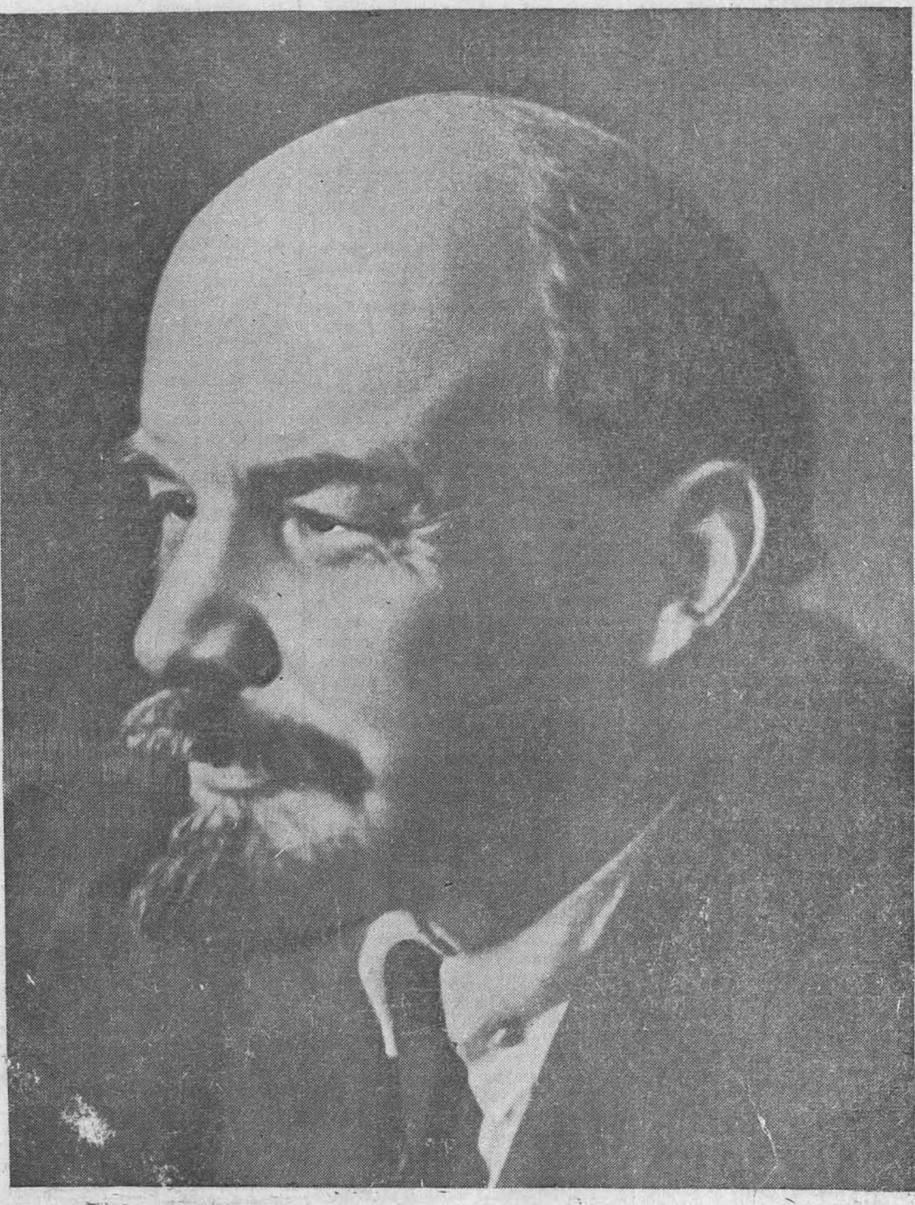
25-ую гадавіну з дня смерці **Леніна** савецкі народ адзначае ва ўмовах новага магутнага ўздыму нашай краіны. З усіх плацоў савецкай Радзімы ідуць пісьмы і рапартажы вялікаму прадаўжальніку справы **Леніна** таварышу **Сталіну** аб працоўных перамогах савецкага народа. З імем **Сталіна** савецкі народ ідзе на новыя працоўныя поспехі. Імя **Сталіна** — сімвал мужнасці, сімвал славы савецкага народа. Імя **Сталіна** — сімвал маральнага і палітычнага адзінства народаў СССР.

Імя **Сталіна** — сцяг нашай перамогі! Пад сцягам **Леніна**, пад вадзіцельствам **Сталіна** — уперад да камунізма!

Ад Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і Савета Міністраў СССР

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Камуністычнай Партыі (большавікоў) і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамляюць аб смерці **Вялікага гена** большавіцкай партыі, выдатнага савецкага пісьменніка **Серафімавіча** **Аляксандра Серафімавіча**, якая надыйшла 19 студзеня 1949 года пасля цяжкай і працяглай хваробы.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Савет Міністраў СССР

Максім ТАНК

МАЎЗАЛЕЙ

Есць плошча на зямлі з нягаснучай зарой,
З высокай венкавой крэмлёўскаю сцяной;
Есць плошча на зямлі — няма такой другой!
Аб'явіўша там застыла вярта хвой.

І хоць ад хволі тых і ад зубчатых сцен,
Ад гораў снегахавых, ад зораў не вышэй,
З усіх гэтых гранітных пліт узняўся маўзалеі,
Усім народам ён відаць уначі і ўдзень.

Відаць народам ён: з Хуанхэ берагоў,
З-пад Пірэнейскіх гор, Гамоса дзікіх скал,
Дзе гніды партызан, іх польмя кастроў,
Дзе несціханны бой за конны пералов.

Ім **Леніна** імя ўсім азарае шлях
І заклікам гучыць над морам і зямлёй,
Вядзе барацьбітоў на перамоны бой,
Гарыць у сэрцы іх, палае на сцягах.

Антон БЯЛЕВІЧ

Яснага сонца яснаей

Многа імёнаў. Між імі,
Яснага сонца яснаей,
Леніна мудрага імя
Свеціцца ў сэрцах людзей.

Крочым яго мы слядамі
Дружныя ў радасны час.
Ленін жыве паміж намі,
Воля яго паміж нас.

Думы яго, як праменні,
Свеціцца ясныя нам.
Сонейна весняе — **Ленін**,
Шлях азарыў ты вяком.

Лямпы гарачы Ільічы —
Голкі збірай у траве.
Клуб у нас **Ленінскі** новы,
Ленінскай школы зорам.

Імя яго ў калыханку
Маці ўваткала з душой.
Песня да вечара з ранку
Звоніць яму над зямлёй:

Ходзіць лугам, галяі,
Нівай калгаснай плыве:
Ленін — у песнях між намі,
Ленін між намі жыве.

Шчасце ўслаўляе і радаць
З імем яго Беларусь.
Ленінскім бачым паглядам
Мы камунізма зеру.

Крочыць у новыя далі
Вольнай сям'і чалавек.
Ленін сягоння — наш **Сталін**,
Сталін — чышчэцкі век!

Микола ГАМОЛКА

Ля помніка Леніна

Ён ля Дома Урада стаіць
На трыбуну высокай, гранітнай,
І ў заветную далю глядзіць,
Што праменныя сонца заліта.

Бачыць ён, як мінчане ідуць
Па шырокім, па новымі праспекце,
Як падмурні будынкам кладаць,
Каб пазбыцца вайны ліхалецця.

А над светлай яго галавой
Заірделася сонца так блізка,
Што здаецца ўзяў ён рукою
І трымае яго над Мінскам.

Ды не толькі над Мінскам, у дзень
Ён над светам нясе гэта сонца,
Каб варылася чыстая сталь,
Каб спяваліся песні бясконца.

Ён ля Дома Урада стаіць
Перад пляцам шырокім, вялікім
І ў заветнае заўтра глядзіць,
У надыходзячы дзень камунізма.

ВОБРАЗ ЛЕНІНА ў БЕЛАРУСКАЙ СКУЛЬПТУРЫ

Беларускія скульптары імат аддаюць увагі мастацкаму ўвасобленню вобраза стваральніка большавіцкай партыі і савецкай дзяржавы **В. І. Леніна.**

Савецкаму народу вядомы шматлікія партрэтныя работы скульптара **З. Азгура**, прысвечаныя правядыру: бюсты **Владзіміра Ільіча**, якія экспаніраваліся на мастацкіх выстаўках у Маскве і Мінску, групавы партрэт **Леніна і Сталіна**, што ўпрыгожваў павільён Беларускай ССР на сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве, і фігура **Леніна**, выкананая майстрам да 30-годдзя БССР.

З работ скульптара **А. Бембеля** найбольшай папулярнасцю карыстаецца бюст **В. І. Леніна і барэльефы Леніна і Сталіна.**

Рад скульптурных работ, якія адлюстроўваюць светлы вобраз **Леніна**, стварыў **А. Грубо** — дзве статуі **Владзіміра Ільіча**, «**Ленін на трыбуне**» і інш.

На выстаўцы «**Ленін і Сталін**» — арганізатары беларускай дзяржаўнасці» экспаніравалася скульптурная фігура **Леніна** работы **С. Аншалавіча.**

Цяпер беларускія скульптары таксама працуюць над увасобленнем вобраза гена рэвалюцыі **Леніна** ў скульптурных работах — бюстах, фігурах, барэльефах, якія будуць экспаніраваны на мастацкай выстаўцы 1949 года.

Творы В. І. Леніна на беларускай мове

Выданне твораў **Владзіміра Ільіча Леніна** ў Беларускай рэспубліцы пачалося яшчэ ў першыя гады савецкай улады. Усяго за перыяд з 1917 па 1949 г. у Беларусі выдана 2.110 тысяч экзэмпляраў твораў **В. І. Леніна**. 3 іх на беларускай мове — 202 назвы, тыражом 1.967 тысяч экзэмпляраў.

Па некалькі разоў перавыдаваліся вядомыя творы **Владзіміра Ільіча**: «Крок наперад, два крокі назад», «Што рабіць?», «Дзяржава і рэвалюцыя», «Красавічка газісы», «Што такое «прыяцелі народа» і як яны вядуць супроць сацыял-дэмакратаў?» і інш.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны Інстытутам гісторыі партыі ЦК ВКП(б) і Беларускай Дзяржаўнай выданням распачаты выпуск на беларускай мове твораў **В. І. Леніна** чацвёртага выдання. Ужо выйшаў з друку першы том твораў. У канцы студзеня гэтага года выйдзе другі том.

Адначасова ў рэспубліцы выдана двухтомнік выбранных твораў **В. І. Леніна**. Ужо выйшаў з друку першы том.

У ленінскія дні

На шматлікіх заводах, фабрыках і ў навучальных установах Беларусі ствараюцца гутаркі з памяці **Владзіміра Ільіча**.

Лектары і дакладчыкі выехалі таксама калгасныя вёскі, дзе выступаюць на ўрачыста-жаалобных вечарах з дакладамі і лекцыямі на тэмы: «25 год без **Леніна** пад кіраўніцтвам таварыша **Сталіна** на ленінскаму шляху», «**Ленін і Сталін** — стваральнікі савецкай дзяржавы», «**Ленінізм** — сцяг працоўных усяго свету», «Вучэнне **Леніна і Сталіна** аб перамозе сацыялізма ў СССР» і іншыя.

Ва ўсіх абласных, гарадскіх і раённых бібліятэках арганізаваны выстаўкі літаратуры, а таксама фотавытрасы і фотальбомы, якія адлюстроўваюць жыццё і дзейнасць вялікага **Леніна.**

У кінатэатрах рэспублікі ў ленінскія дні арганізуюцца паказ мастацкіх кінофільмаў «**Ленін у Кастрычніку**», «Чалавек з ружжом», «**Ленін у 1918 годзе**», «**Вябарская старана**», «**Клятва**» і інш.

Рэспубліканскае лекцыйнае бюро Камітэта па справах культуры і асветы пры Савете Міністраў БССР накіравала вялікую групу лектараў у раёны і вобласці рэспублікі, дзе яны выступаюць з дакладамі і лекцыямі аб вялікім **Леніне** — стваральніку нашай партыі і савецкай дзяржавы. Разам з тым, распрацавана паказальнае ўсе абласны лектарскі бюро тэматычна дакладаў і лекцыяў з жыццё і дзейнасць **В. І. Леніна.**

ЛЕНИНІЗМ — ВЫШЭЙШАЕ ДАСЯГНЕННЕ РУСКАЙ І СУСВЕТНАЙ КУЛЬТУРЫ

В. ПАНКРАТЭЎ

25 год таму назад памёр вялікі правядар і настаўнік працоўных, заснавальнік большавіцкай партыі і савецкай дзяржавы — Уладзімір Ільіч Ленін. Створанае Леніным вучэнне з'явілася выяўленнем вопыта і задач рабочага руху ў новую эпоху, калі ў ходзе гістарычнага развіцця пралетарскай рэвалюцыі зрабілася практычнай неабходнасцю.

Вялікіх ідэй Леніна атрымалі свае далейшыя развіццё ў працах яго геніяльнага саратніка — таварыша Сталіна.

Прайшоў больш 50 год з таго часу, як узнік ленінізм. З кожным годам расце і становіцца ўсё больш магутнай сіла вучэння бесмертнага Леніна, кожны год прыносяць усё новыя і новыя доказы таму неабвержаму факту, што ленінізм, уасобіўшы ў працах Леніна і Сталіна, з'яўляецца вышэйшым дасягненнем усёй перадавой сусветнай культуры.

Ленінізм узнік у Расіі. І гэта — не выпадкова, а гістарычна абумоўлена. Імяна Расія, а не якая-небудзь іншая краіна капіталізма стала ў пачатку XX веку цэнтрам рэвалюцыйнага руху ў Еўропе. Расія стала радзімай ленінізму таму, што яна з пачатку XX стагоддзя была вузлавым пунктам усёй супярэчнасці капіталізма, якая была цэнтрам рэвалюцыйнага руху, чым якая-небудзь іншая краіна, і толькі яна была ў стане з прычыны гэтага вырашыць гэтыя супярэчнасці рэвалюцыйным шляхам (С. В. Сталін, Пытанні ленінізма, стар. 4).

Варэдзіўшыся ў Расіі, успрымаўшы і крытычна перапрацаваўшы ўсе лепшыя дасягненні рускай і сусветнай думкі, ленінізм з самага пачатку свайго ўзнікнення не быў частка рускай нацыянальнай з'явы, а дзяржаўна-міжнародны, інтэрнацыянальны характар.

Гаворачы аб гістарычных карэннях ленінізма, таварыш Сталін у сваёй працы «Аб асновах ленінізма»значае, што «...ленінізм ёсць з'ява інтэрнацыянальная, якая мае карэнні на ўсім міжнародным развіцці, а не толькі рускай» (І. В. Сталін, Пытанні ленінізма, стар. 1, в. 11).

У сваёй другой працы — «Да пытанняў ленінізма» таварыш Сталін пісаў: «Хіба ленінізм не ёсць аб'яўленне вопыта рэвалюцыйнага руху ўсёй краіны? Хіба асновы тэорыі і тактыкі ленінізма не прыгодныя, не абавязковы для пралетарскай партыі ўсёй краіны? Хіба Ленін быў не правы, гаворачы аб «міжнародным значэнні савецкай улады і асноўнай большавіцкай тэорыі і тактыкі?» (там-жа, стар. 107).

Ленінізм інтэрнацыянальны, бо ён узнік на базе марксізма, у якім аб'яўлены вопыт рабочага руху розных краін і навукова вылагоджаны законы развіцця сучаснага грамадства. Ён інтэрнацыянальны таму, што творцы ленінізма Ленін і Сталін тэарэтычна аб'яўлялі гістарычны вопыт рэвалюцыйнага рабочага руху пасля Маркса і Энгельса і навукова вызначылі шляхі рэвалюцыйнай барацьбы пралетарыята розных краін.

Ленінізм інтэрнацыянальны, бо яго творцы Ленін і Сталін раскрылі заканамернасці развіцця грамадскага жыцця не толькі ў Расіі, але і ва ўсёй сістэме сусветнага імперыялізма і вызначылі шляхі барацьбы рабочага класа не адной толькі Расіі, а ўсёй краіны свету.

Ленінізм інтэрнацыянальны таму, што ён з'яўляецца ідэйнай зброяй не толькі працоўных Расіі, але і мільянаў працоўных іншых краін. Варэдзіўшы за свабоду і шчасце народаў, свядомыя рабочыя і працоўныя ўсёй краіны свету знаходзяць у ленінізме адказы на свае пытанні аб законах грамадскага развіцця, аб шляхах і сродах свайго вызвалення.

Інтэрнацыянальны характар і сусветнае значэнне ленінізма разам з тым не супярэчаць наладжэнню, што ленінізм ёсць вышэйшае дасягненне рускай культуры. У сваім пісьме т. Кагановічу і іншым членам ЦК КП(б)У ў 1926 г., гаворачы аб «...сацыялістычна-нацыяналістычна-культуры ўкраінскага народа, ад рускай, дэмакратычна-пралетарскай культуры, таварыш Сталін надрабей, што ленінізм з'яўляецца вышэйшым дасягненнем рускай культуры.

Безумоўна, асновай светапогляду Леніна з'яўляецца марксізм, ленінізм узнік на гэтым факце, што ленінізм лясаруўна звязаны з гісторыяй рэвалюцыйнага руху ў Расіі, а гісторыяй перадавой рускай культуры.

Марксізм у Расіі і рэвалюцыйная сацыял-дэмакратыя меі сваіх папярэднікаў — рэвалюцыйнага дэмакраты — Герцага, Валіскага, Чарнышэўскага, Дабралюбава — мысленікаў і рэвалюцыянераў, якія неавідзела прыгонілі і капіталізм, які шукаў правільнай рэвалюцыйнай тэорыі, правільнага шляху пераўтварэння свету, але які не змаглі, з прычыны адсталасці тагачаснага рускага жыцця, звабіць гэты шлях.

Руская прагрэсіўная культура, культура дэкабрыстаў і Герцага, Валіскага і Чарнышэўскага, Няжрасава і Салтыкова-Шчарына, Сечанава і Цімахава, на працягу XIX стагоддзя неслы ў рускае грамадства ідэй гуманізму і дэмакратыі, выхоўвала напавіненне да заняпадання і самаўраўнаважвання, нараджала спачувальнае прычненне, прапанавала веру ў прыход новых парадкаў, якія прынесуць свабоду і шчасце народам.

Дэмакратычная руская культура наменна выхоўвала ў народных масах Расіі паўднёе нацыянальнае годнасці і свядомасці, свайі напавіненнае вяртання, праслаўляла народны пераём і самаадданасць. Дзеічы

рускай прагрэсіўнай культуры ўкаранялі ў свядомасці перадавых пластоў рускага грамадства веру ў вялікую будучыню Расіі, упэўненасць у тым, што яна можа стварыць не менш развітую і высокую матэрыяльную і духоўную цывілізацыю, чым заходнеўрапейская краіна.

Дарэчы заўважым, што ўжо ў XIX стагоддзі, асабліва пасля 60-х гадоў, Расія становіцца адным з выдатных цэнтраў развіцця сусветнай культуры. Расія з'явілася радзімай многіх прагрэсіўных кірункаў у літаратуры, мастацтве, навуцы, якія рабілі плённы ўнёсак у сусветную культуру. Салтыкаў-Шчарын, Л. Талстой, А. Чахаў, М. Горкі — у літаратуры; Глінка, Чайкоўскі, Рымскі-Корсакаў — у музыцы; Крамскоі, Рэпін, Сурыкаў — у жывапісе; Мендзялееў, Сенапаў, Паўлаў — у прыродазнаўстве; Герцаг, Валіскі, Чарнышэўскі, Дабралюбаў — у філасофіі і эстэтыцы сваімі выдатнымі працамі ўзбагацілі сусветную культуру, адкрылі новыя шляхі ва ўсёх галінах навукі і мастацтва.

У той-жа час перадавыя рускія мысленікі, ісменнікі, вучоныя XIX стагоддзя выхоўвалі лепшых людзей Расіі ў духу павагі да правоў і свабоды іншых народаў, у духу салідарнасці з народам, які змагаўся за сваё напавіненнае вызваленне.

Але толькі ленінізм, які ўзяў з рускай культуры ўсе перадавыя і прагрэсіўнае, паказаў народам Расіі правільны шлях да вырашэння ад нацыянальнай катастрофы, што нагрэжала Расіі, да ліквідацыі тэхнічна-эканамічнай і дзяржаўнай адсталасці, якая магла прывесці Расію да статыі свайі дзяржаўнай і нацыянальнай самастойнасці.

Толькі ленінізм паказаў народам Расіі шлях да сацыяльнага вызвалення ад памешчыцкага і капіталістычнага прыгнёту, да сапраўднага прагрэсу на аснове сацыялізму. Таму ленінізм і з'яўляецца вышэйшым дасягненнем перадавой рускай культуры. Зыходзячы з гранічнай і тэарэтычнай асновы марксізма, Ленін крытычна перапрацаваў каштоўнейшыя вынікі эканамічнай, гістарычнай, філасофскай навукі, прыродазнаўства розных краін, тэарэтычна аб'яўляў усё тое новае, што нарадзілася ў ходзе гістарычнага развіцця ў эпоху імперыялізма, усё тое новае, што было дадзена навукай пасля Маркса і Энгельса. Калі такія марксістычныя тэарэтыкі, як А. Бебель, К. Лібкнехт, П. Лафарг, а ў Расіі такі выдатны тэарэтык марксізма, як В. І. Пляханав, абмяжоўваліся папулярызаванай і выдуманым марксізмам ва ўмовах свайі краіны, дык заснавалі большавіцкай партыі — Ленін з першых-жа дзён свайі рэвалюцыйнай і тэарэтычнай дзейнасці паставіў сваю тэорыю на службу міжнароднаму рабочаму руху. Ён з'явіў аб'ектам свайі навуковага даследавання грамадска-адносіны важнейшых краін свету ў эпоху імперыялізма, уважліва сачыў за самым апошнім словам грамадскіх і прыродазнаўчых навук не толькі ў Расіі, але і ва ўсім свеце, вызначыў ідэалагічную барацьбу паслядоўных, рэвалюцыйных марксістаў, — а імі былі ў XX стагоддзі толькі большавікі, — не толькі супроць злочнейшых ворагаў марксізма ў Расіі, але і супроць усяго міжнароднага апаратузіма.

Ленін і Сталін, прапанаваўшы працоўнаму дзяржаўнаму і гістарычнаму матэрыялізму, падвергнуў усёбаковай крытыцы філасофію ідэалізму ўвогуле і, перш за ўсё, філасофію нямецкіх ідэалістаў — Канта, Шэлінга, Фіхтэ, Гегеля, — неакантыянтаў, махістаў і іншых прадстаўнікоў буржуазнай філасофіі. Вялікую ролю ў гэтай спраме адыгралі праца Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» і праца таварыша Сталіна «Андрэхім ці сацыялізм?».

Асабліва ўвагу Ленін і Сталін звярнулі ў пачатку XX стагоддзя на доктрэнэвуаўскае ідэалагічнае тэорыі ідэалізма, пакрыжаваных супроць філасофскіх асноў матэрыялізма. Тым самым Ленін і Сталін разбурылі базу, на якой ідэалісты імкнуліся ўтрымацца пасля ўдару, нанесенага ім Марксам і Энгельсам.

Вядома, што ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзя прыродазнаўства ўзбагацілася вялікімі адкрыццямі электроннай пабудовы матэрыі, радыяактыўнага распаду хімічных элементаў, у выніку чаго стала асянай непрыямнасцю законаў класічнай механікі ў сферы мікрамас. Ідэалістычна думачы прыродавыправавальнікі і ідэалісты-філасофы спрабавалі выкарыстаць факт кручэння старых механічных уяўленняў аб матэрыі для «вирывання» матэрыялізма, каб пасяць у грамадстве місцішчым, нявер'е ў магчымасць пазнання свету, зарабіць грамадства небеспаснай хваробай скептыцызма. Гэта нагрэжала навуцы сур'ёзнай небяспекай. Супроць гэтай ідэалістычнай нагромы выступіў ленінізм, які паказаў шлях вырашэння навукі ад місцішчым і агнастыцызма.

Ніхто з філасофаў-матэрыялістаў XX стагоддзя, філасофаў-марксістаў, у тым ліку Пляханав, Поль Лафарг, Франц Мерынг, не толькі не вырашылі, але нават і не паставілі перад сабой задачу даць матэрыялістычнаму прыродазнаўству неабходную філасофскую падтрымку, тэарэтычна аб'яўліць навуку адкрыцці прыродазнаўства. Гэтую задачу ўзяў на сябе і вырашыў Ленін.

«...Не толькі іншы, як Ленін, узняўся за выкаленне сур'ёзнай задачы аб'яўлення на матэрыялістычнай філасофіі найбольш важнага з таго, што дадзена навукай

за перыяд ад Энгельса да Леніна, і ўсебаковай крытыкі антыматэрыялістычных плыняў сярэд марксістаў. Энгельс гаварыў, што «матэрыялізму даводзіцца прымаць новы выгляд з кожным новым вялікім адкрыццём». Вядома, што гэту задачу выканаў для свайго часу не хто іншы, як Ленін, у свайі выдатнай кнізе «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм» (Сталін, Пытанні ленінізма, стар. 14).

Не было-б ленінізма, не было-б выдатнай класічнай працы Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм», становіцца ў навуцы магчыма-б на многія дзесяцігоддзі змяніцца, ідэалізм мог-бы заанаваць у прыродазнаўстве, у філасофіі і змог-бы адмоўна ўплываць на развіццё грамадскай думкі.

Ленінізм стаў вышэйшым дасягненнем сусветнай культуры дзякуючы таму, што за поўстагоддзе, якое прайшло пасля смерці Энгельса, імяна Ленін, Сталін, большавікі рухалі наперад эканамічную навуку. Нікі іншы кірунак грамадска-эканамічнай думкі, апроч марксізма-ленінізма, не даў за гэту пазову стагоддзя колькі-небудзь каштоўных навуковых адкрыццяў, не мог зразумець заканамернасці сучаснага грамадства і вызначыць шляхі яго развіцця. Ленін і Сталін адкрылі законы развіцця капіталізма на яго апошняй, імперыялістычнай стадыі. Яны даказалі, што імперыялізм ёсць прырадазвядзень пагібелі капіталізма. Распрацоўваючы ленінае вучэнне аб імперыялізме, таварыш Сталін даў навуковы аналіз супярэчнасці капіталізма ў перыяд пасля першай сусветнай вайны і вялікай савецкай рэвалюцыі, раскрыў сутнасць агульнага крызісу капіталістычнай сістэмы, які неабвержма сведчыць аб тым, што капіталізм ідзе да неабходнай свайі пагібелі.

Ленін і Сталін стварылі палітычную эканомію сацыялізма, раскрылі характар законаў, які кіруюць нашай грамадскай сацыялістычнай гаспадаркай, паказалі, што сацыялістычны лад валодае непаўраўнаважнай перавагай перад капіталістычным ладом.

Велізарным навуковым поўзвігам, які мае неапаімае значэнне для чалавецтва, з'яўляецца стварэнне Леніным і Сталіным новай тэорыі аб рэвалюцыйнай перабудове сучаснага капіталістычнага грамадства ў грамадства сацыялістычнае, новай тэорыі сацыялістычнай рэвалюцыі.

Ленінізм даў навуковы адказ на ўсё важнейшыя жыццёвыя праблемы сучаснага грамадства і дзяржавы. Ленін і Сталін распрацавалі навуковую тэорыю дзяржавы, паказалі, што дзяржава толькі тады стане рухавіцай сілай грамадскага прагрэсу, калі яна будзе ў руках працоўных мас, кіруемых рабочым класам, паказалі, што буржуазная дзяржава ў сучасную эпоху не можа кіраваць ні эканамічным, ні духоўным жыццём грамадства.

Ленін і Сталін упершыню стварылі і распрацавалі навуковую ідэалогію раўнапраўнасці і дружбы народаў.

Ленін і Сталін стварылі навуковую тэорыю сацыялістычнай культуры, і яна паслужыла тэарэтычнай асновай культуры рэвалюцыі, што адбылася ў нашай краіне.

Сярод шматлікіх заслуг Леніна і Сталіна ў галіне гістарычнага матэрыялізма асабліва важнае месца займае распрацоўка імі марксісцкіх поглядаў па пытанню аб ролі ідэй у жыцці грамадства.

Вядома, што Маркс і Энгельс гэтаўную ўвагу звярталі на абгрунтаванне залежнасці грамадскай свядомасці ад грамадскага жыцця, на доказ таго гістарычнага факта, што ў аснове ўсёх грамадскіх з'яўляецца матэрыяльнымі ўмовамі жыцця грамадства.

Маркс і Энгельс разумелі неабходнасць даследавання адваротнага ўплыву палітычных і ідэалагічных надбудов на эканамічны базіс грамадства, але гэтай задачы яны ў поўнай меры не паспелі ажыццявіць. Задачу навуковага даследавання тагога ўплыву ажыццявілі Ленін і Сталін у канцы XIX — пачатку XX стагоддзя. У абгрунтаванні ролі палітыкі і ідэалогіі ў грамадскім жыцці была крайня неабходнасць таку, што ў рабочым руху тады шырока распаўсюджвалася меншавіцкая тэорыя «аўтаматычнага краху капіталізма» і «спыхання» рабочага руху, што вяло да недаацэнкі палітычнай і ідэалагічнай барацьбы, да недаацэнкі дзейнасці партыі рабочага класа.

Ленін і Сталін на шматлікіх прыкладах даказалі, што дзяржава і ідэалагічны надбудовы — права, мараль, навука, мастацтва, філасофія, — народжаныя развіццём матэрыяльнай грамадскай вытворчасці і паказваючы супярэчнасці грамадскага развіцця, якія выяўляюцца ў класавай барацьбе, — валодаюць у сваю чаргу здольнасцю актывна ўплываць на матэрыяльную аснову грамадскага жыцця, садзейнічаць яго развіццю і пераўтварэнню. Ленін і Сталін паказалі арганізуючую, мабілізуючую і пераўтваральную ролю перадавых ідэй у жыцці грамадства. Гэта мае вялікае прызначэнне значэнне для палітычнай барацьбы рабочага класа, для практычнай дзейнасці марксісцка-ленінскай партыі.

Ніколі ў гісторыі не было вучэння, якое-б мела такую масу паслядоўнікаў і прыхільнікаў ва ўсім свеце, якую мае ленінізм. Міжнародны аўтарытэт ленінізма ўзніўся асабліва высокая дзякуючы таму, што на аснове яго створана першая ў свеце сацыялістычная дзяржава, уся гісторыя якой з'яўляецца яркім сведчаннем перавагі сацыялістычнага ладу над капіталістычным ладом. Ленінізм паказаў народам, які не хочунь жыць па-старому, новы шлях развіцця, пабудаваны на сацыялістычных пачатках.

Вобраз Леніна на сцэне беларускіх тэатраў

Увасабленне выдатнага вобраза сацыялістычнай эпохі Уладзіміра Ільіча Леніна было падрыхтавана савецкай рускай драматургіяй. Драматургі паказалі новага героя, пераўтваральніка жыцця на новых камуністычных пачатках, творцу выдатнай эпохі, барацьбіта за савецкую дзяржаву і шчасце працоўнага чалавека.

Імяна ў знамянальных гістарычных праемах часу, калі сацыялістычны рэалізм зрабіўся кіруючым напрамкам і асноўным творчым метадам нашых літаратараў і дзеячоў мастацтва, выдатныя вобразы геныі рэвалюцыі Леніна і Сталіна атрымалі шырокае адлюстраванне ў мастацтве.

У перыяд стаініскіх пільгадках на экраны краіны з'яўляюцца гісторыка-рэвалюцыйныя фільмы — «Ленін у Кастрычніку» і «Ленін у 1918 годзе», дзе ўпершыню артыстам Б. Шчукіным быў таленавіта ўвасаблены вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна. Потым былі паставлены спектаклі: «Чалавек з ружжом», «Крамлёўскія куранты», «На берагах Навы» — К. Тронёва на сценах тэатраў: Маскоўскага Мастацкага, Малага, імя Вахангавы, тэатра Рэвалюцыі (шапер Маскоўскага драматычнага), у Харкаўскім тэатры імя Шаўчэнка і інш. Лепшыя артысты краіны — Шчукін, Грыбаў, Крушэльнікі і інш. прапанавалі над стварэннем вобраза Леніна, робячы першыя крокі ў паказе і раскрыцці багацейшага характару правядара, памяць аб якім жыве ў народзе.

Вялікая цікавасць глядача і тэатральнага дзеячоў да п'ес, у якіх былі адлюстраваны вобразы Леніна і Сталіна, спрыяла таму, каб гэтыя творы з'явіліся і на беларускай сцэне.

У 1938 годзе ў тэатры імя Я. Коласа маскоўскі рэжысёр А. Вінер паставіў спектакль «Чалавек з ружжом» Н. Пагодына. Упершыню ў гэтай паставі ўвасабіў вобраз Леніна на беларускай сцэне ўвасабіў артыст П. Малчанав. Актар імкнуўся паказаць сувязь Леніна з народам, выявіць веліч правядара.

Ленін у п'ябце рэвалюцыі — Смольны. Гэта энергічны новілікага росту чалавек, у якім захавана вялікая сіла волі і ністомная прападоўлянасць. Ён усе адны дзяржаўнай дзейнасці. Артыстам П. Малчанавым падкрэслена ў вобразе Леніна чалавек справы, чалавек вялікай ідэі, носіць новых рысаў кіраўніка новай мас. Артыст вырашыў вобраз у рэалістычным плане, без выконвай эфектнасці. Асабліва дакладна былі распрацаваны гэтыя паходка, рухі. Асобныя позы і нават манеры падавалі вядомыя фотаздымкі і мастацкія рэпрадукцыі (Ленін ля тэлеграфнага апарата, гутарка з салдатамі, Ільіч ля тэлефона і г. д.). Для больш глыбокага раскрыцця вобраза правядара нехпазала літаратурнае матэрыялу, таму што п'еса напіла аскіяны характар.

У спектаклі «Крамлёўскія куранты» Н. Пагодына, які быў паставіў рэжысёрам М. Міцкевічам у тэатры імя Я. Коласа, па сутнасці распрацоўвалася тая самая тема — народ і правядар, але яна больш паглыблена. Паставіў мела акреслены рэалістычна-рамантычны напрамак. Такое ранішне спектаклі было прадрыхтавана п'есай, у якой вобраз Леніна быў паказаны больш зместова. Стварэнню паставі ў гэтым плане садзейнічала і тое, што артыст П. Малчанав на працягу шматгадовага вывучэння матэрыялаў мастацкі распрацаваў вобраз правядара.

Які-ж асноўны рысы выяўляе артыст у вобразе Леніна? Гэта — сувязь з народам — сялянамі, рабочымі і інтэлігентнай, дзяржаўнай дзейнасць правядара, нагрэваваная

на карысць усяго працоўнага народа. На гэтым і канцэнтруе сваю ўвагу артыст. На шляхам мастацкага аб'яўлення стварыў вобраз вялікай філасофскай думкі і чалавечай прастаты.

Ленін быў чалавекам, не пабудзеным

П. Малчанав у ролі В. І. Леніна («Крамлёўскія куранты»).

гумару. У спектаклі гэта назіраецца ў гутарцы Ільіча з сялянамі, з жабрачкай, рабочымі і асабліва з майстрам гадзініцкай.

Артыст Малчанав пуцоўна раскрывае ў вобразе ўнісця, рамантычны і лірычна-гумарыстычны яго асаблівасці. Пры сустрэчы з інтэлігентам Забеліным, інжынерам-электрыкам, Ленін паказаны найбольш разнабокова. Ільіч абураны тым, што чалавек такой патрэбнай прафесіі займае маіста гаспадарства, будаюцца без справы, гадзіцы запалалі. Ленін пераконвае Забеліна ў тым, што электрыфікацыя краіны зменіць аблічча Расіі. Ленін гаварыць з таварышам захалпеннем, што інжынер Забеліні таксама напхнен гэтай ідэяй і згадзіўся склаці план пабудовы электрастанцыі, выкарыстоўваючы машыны прародных баганці краіны — энергію вады і вугалю.

План складзены. Яго разглядаюць Ленін са Сталіным. Мы яшчэ больш адчуваем сувязь мары правядара з рэальным жыццём. Мы бачым, як артыст загараецца нейкім унутраным агнём, ва ўсім вобразе відзіць вялікая сіла прадабанна.

Мы бачым Леніна як настаўніка, які перадае свае заветы таварышу Сталіну. Гэта велічная сцэна пра саўзнае мінулае. Тут успамінаецца і змятатодовае сярбровства Леніна і Сталіна, загараванне ў рэвалюцыйных баях і сумесная праца правядароў рэвалюцыі, і іх партыйная прынышчаванне, з якой яны адстойвалі сваю праграму ад варажых нападак з боку розных антыпартыйных элементаў.

Найбольш пераканальна і разам з тым мастацкі выразна паказаў артыст П. Малчанав Леніна як дзяржаўнага дзеяча, філасофа, які геніяльна спачунаў думку з практычным яе ўвасабленнем.

Спектакль «Крамлёўскія куранты» быў

таксама паказаны і ў Дзяржаўным Рускім драматычным тэатры БССР. Для паставіў іні іні рэжысёр С. Уладзічанскі выбраў вялікі рэжысёрскі паказ імя Маскоўскім Мастацкім тэатрам імя Горкага ў 1942 годзе. У гэтым варыянце п'еса тема будучыні стала цэнтральнай тэмай тэатра.

«Крамлёўскія куранты» ў паставіўнае Рускага тэатра БССР трактуюцца, як спектакль аб Леніне, аб Сталіне.

Асноўная тема п'есы — Ленін і народ. Таму не выпадкова, што аўтар паказвае нам правядара народаў не толькі ў кабінце, але і сярод рабочых на вуліцы, у звычайнай сялянскай хаце. Артыст Д. Арлоў улада паказвае сувязь Леніна з людзьмі — з Чуднымым, дзеньмі, з Раманам, Казанком.

Другая тэма вобраза — Ленін дзяржаўны дзеяч. Тэма гэтая шыльва пераплітаецца з першай, бо ўсю сваю дзейнасць Ленін падначальваў інтарсам народа. Уладзімір Ільіч ведаў, што сацыялізм больш шэвікам даўдзецца будаваць з людзьмі староў Расіі, і гэтым людзям неабходна бу-

дзе вызваліцца ад многіх пражыткаў мінулага. Асабліва ярка гэтая думка выяўлена ў сценах сустрэчы з інжынерам Забеліным. Ленін у гэтых сценах, пераконваючы чалавека, які забыўся, марыць аб светлым будучым, аб камунізме. Мара аб будучым выяўлена пры размове Леніна са Сталіным і з майстрам гадзініцкай. Ва ўсёх гэтых карцінах Д. Арлоў, выканаючы ролі Леніна, стварае поўнакронны, пераканальны вобраз. І, можна сказаць, што ў асноўным роля ўдалася. Але часамі імкненне да знепятага падабенства засланне ад актара ўнутраную сутнасць характара.

За апошні час беларускія драматургі зацікавіліся тэмай стварэння беларускай дзяржаўнасці. У п'есах «Уся ўлада Светам» — М. Клімковіча і «Святло з Усходу» П. Глебкі адлюстравана дзяржаўная п'еса Леніна і Сталіна, стваральнік рэпскай улады ў Беларусі. Калі не лічыць працы К. Чорнага, які перад вайной дапісаў у п'есе «Вялікіўчышка» спэну з удедам Леніна, дык гэта першая спроба паказаць вобраз правядара ў беларускай драматургіі. Над увасабленнем вобраза Леніна ў п'есе «Святло з Усходу» з вялікім напхненнем працуюць папер артысты Г. Глебаў і Б. Паганавіч (тэатр імя Я. Купалы) і П. Малчанав (тэатр імя Я. Коласа).

Нашы тэатры зр і толькі першыя крокі садзіліна ўваса. Імя вобраза Леніна. Стаіць задача адлюстраванне шырай і глыбей жыццё В. І. Леніна — яго юнацтва, перыяд стварэння ім большавіцкай партыі, яго філасофскую, публіцыстычную, дзяржаўную, партыйную дзейнасць. І імяна п'еса можна вырапіць гэтыя праблемы, калі там высокая ўрасло ідэйна-мастацкае майстэрства савецкага тэатра.

А. ЕСАНОВ.

Аляксандр МЕЖЫРАЎ

Ленін на Фінляндскім вакзале

Ен зноў,
і зноў,
і зноў
Нас выпраўляе.
А нам дарогі новыя
Ляжаць.
Ен у пуці нас зноўку абганяе,
Але й не дазваляе
Нам адстань.
Стаў бранавік,
Урос у брук стагоддзяў,
Каменна пародай
Па брані зброс.
З прасветы шчыліны
Шафёр вагэй не зводзіць.
Блішчыць трава пад коламі ад рос.
Ужо вясян
Паўзе з-пад пліт і дыша,
І зноў няма,
І зноў няма.
Квартальны план
Істанцыяны павышан.
І кашаль мучае сакратара.
Ды дзень і ноч
На графіку
Крыма
Угору крадзівца,
Як сокі па ствале.
Дакладчык поплел з людзькі выбівае,
Пагрукваючы ёю на стале.
Бюро райкома
Койчыца к

Ідэйная зброя савецкіх пісьменнікаў

Юр. ВАСІЛЬЕЎ

Прынцып партыйнасці літаратуры — найважнейшы ўклад В. І. Леніна ў навуку аб літаратуры — быў распрацаваны ім у перыяд хуткага разгортвання рэвалюцыйных падзей 1905 года.

У артыкуле «Соцыялістычная партыя і беспартыйная рэвалюцыйнасць» (лістапад 1905 г.) Ленін даў выразную і надзвычай глыбокую характарыстыку пролетарскай партыйнасці, процістаўляючы яе лозунгу беспартыйнасці. Дамакратычны характар рэвалюцыі 1905 года, пасраванай супроць царызма, адлюстроўваў патрабаванні ўсіх класаў буржуазнага грамадства, надаючы рэвалюцыі ў гэтым сэнсе характар агульнанародны. Гэта адначасна павялічыла выкарыстанне з аднаго боку ідэй аб партыйнасці беспартыйнай барацьбы, а з другога боку выкарыстанне ідэалагічна буржуазіі, якія спрабавалі накіраваць рух рабочага класа ў патрабаванні ім рэацыі, растаргчы пролетарскую партыйнасць у агульнадамакратычных задачах. Ленін выразна размяжоўваў ідэйны аб'ект партыйнасці і партыйнасці беспартыйнай барацьбы, якія меі месца ў асяроддзі людзей палітычна нястальных (партыя не адмаўлялася дапамагчы ім усвядоміць сваю памылку), і карыслівыя мэты ідэолагаў буржуазіі, якія ўсялякім чынам усялялі беспартыйнасць у мэтах маскіроўкі буржуазнай партыйнасці, у мэтах затупоўвання, замаўвання факта жорсткай класовай барацьбы ў тагачасным грамадстве. «Буржуазія, — пісаў Ленін, — не можа не імкнуцца да беспартыйнасці, таму што адсутнасць партый срод тых, хто змагаецца за свабоду буржуазнага грамадства, азначае адсутнасць новай барацьбы супроць гэтага самага буржуазнага грамадства» (Творы, т. X, стар. 60, 4 выд.).

Чалавек, які з'яўляецца прыхільнікам беспартыйнасці, на самай справе далёкі ад нейтральнасці ў класовай барацьбе. У прапагандзе беспартыйнасці заключана маўляўная падтрымка пануючых класаў. Пагатаму Ленін робіць наступны выхад: «Беспартыйнасць у буржуазным грамадстве ёсць толькі дздушнае, прыкрытае, насаўнае выяўленне прыналежнасці да партыі сытых, да партыі пануючых, да партыі эксплуатацый» (Творы, т. X, стар. 61).

Таварыш Сталін укавае, што лозунг беспартыйнасці робіцца асабліва модным у перыяд уздыму рэвалюцыйнага руху, калі масы растуць палітычна, не га днах, а на газінах. Адкрытыя выступленні буржуазіі ў гэтых умовах асуджаны на права. Іменна ў гэты час ідэолагі буржуазіі, які імкнуцца прадэзі ў дзвер мас кантрабандным шляхам, на ўсе лзы ўляюць беспартыйнасць. «Далёў беспартыйнасці, няхай жыве яе і выразнасць палітычнай лініі! — і даш народ!» — заключае І. В. алін (Творы, т. III, стар. 79).

Пролетарыят, укавазі Ленін і Сталін, ікадзены ва ўсемерным разгортванні класовай барацьбы, барацьбы партый. Пролетарыяту няма патрэбы хаваць свае мэты, сваю праграму, свае ідэалы, таму што партыйнасць яго ідэолагі не супярэчыць (як буржуазная партыйнасць), а аднаўляе аб'ектыўнаму ходу гістарычнага развіцця.

Большэвіцкая партыйнасць ёсць адры-

тае і выразнае, глыбока ўсвядомленае і свабоднае выяўленне ідэалогіі перадавога атрада рабочага класа — большэвіцкай партыі; ёсць умне выразнае пытанне, божную з'яву разглядаць з пункту погляду партыі, з пазіцыі марксіска-ленінскай ідэалогіі. Большэвіцкая партыйнасць ёсць у той жа час выяўленне іспрымірнай барацьбы з усялякімі бакуніямі і хістаннямі ў галіне ідэалогіі, з усялякімі спробамі сказіць, вытлумачыць на-свойму аопшыню на ўлоду буржуазіі.

Гэты прынцып большэвіцкай партыйнасці ў дачыненні да літаратуры Ленін шырока распрацаваў у сваім вядомым артыкуле «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура» (лістапад 1905).

Неабходна адзначыць, што ў перыяд, калі быў надрукаваны леныскі артыкул, у рускай літаратуры панавалі розныя буржуазныя, антырэвалюцыйныя дэкадэнцкія кірункі, якія прапаведвалі падавы характар літаратурнай творчасці, «беспартыйнасць» мастака, які імкнецца адцягнуць увагу літаратуры ад агульнакласовай барацьбы, ад надзённых вытаннаў рэчаіснасці.

У гэтых абставінах літаратурнага разброда, які надзвычай узмаціўся ў глы рэакцыі, Ленін і высунуў свой вылікі прынцып большэвіцкай партыйнасці літаратуры. Вылікі прыводзіць нашай партыі заўсёды разглядаць літаратуру ў самай цеснай сувязі з задачамі рэвалюцыйнай барацьбы пролетарыята, а гэтыя задачы патрабавалі, каб літаратура не стала ў баку ад рэчаіснасці, а праўдзіва адлюстроўваўчы аопшыню, у дэталі і галіне яе рэвалюцыйнага пераўтварэння, узнікаючы масы рабочага класа і сялянства на непрымірную барацьбу з эксплуатацый.

У абставінах разгортвання рэвалюцыйнага руху пытанні ідэалагічнай, праграмы барацьбы набылі асаблівае значэнне. Неабходна было зрабіць выразнае размежаванне паміж палітыкай партыі пролетарыята і буржуазнай палітыкай, неабходна было дасягоўна выкрыць буржуазную палітыку. Натуральна, што гэтая задача магла быць дзёйснена толькі ў рамках строга вытрыманай партыйнай літаратуры.

Што датычылася ўласна партыйнай літаратуры, літаратуры «ўнутры партыі», дык Ленін укаваў, што яе дзечамі, натуральна, могуць быць толькі літаратары — члены партыі, а называюцца і змест гэтай літаратуры павінны вызначацца статутам, праграмай, тактычнымі рэзалюцыямі партыі. Паклешнікі, ворагі рабочага класа спыраюцца, што Ленін набавяў прыналежнасці ўсіх літаратараў да партыі, падпарадкаванні ўсіх літаратараў статуту партыі і г. д. і на гэтым свядомым скажэнні сутнасці леныскага артыкула будавалі сваю «скрытыку» прынцыпа партыйнасці літаратуры.

У леныскай рабоце выразна размежавана пытанне пра ўласнапартыйную літаратуру (літаратуру партыі) і пытанне пра партыйнасць літаратурнай творчасці ў шырокім сэнсе. Што датычыцца аопшыня, дык сутнасць яго, паводле вызначэння Леніна, заключаецца ў наступным:

літаратура павінна зрабіцца часткай пролетарскай справы. А гэта азначае, што яна павінна быць прасякнута вялікай ідэяй, да ажыццяўлення якой імкнецца пролетарыят у сваёй рэвалюцыйнай барацьбе, — ідэяй соцыялізма. Гэта — свабодная, адкрыта звязаная з пролетарыятам літаратура, якая служыць выкараднай моце вызвалення працоўных з-пад ярма капітала.

«У чым-жа заключаецца гэты прынцып партыйнасці літаратуры? Не толькі ў тым, што для соцыялістычнага пролетарыята літаратурная справа не можа быць зброй нажывы асоб або груп, яна не можа быць наогул індывідуальнай справай, незалежнай ад агульнай пролетарскай справы. Далёў літаратараў беспартыйных! Далёў літаратараў амыччалевакаў! Літаратурная справа павінна зрабіцца часткай агульнапролетарскай справы...» (Ленін, Творы, т. X, стар. 27).

Гэты прынцып быў процістаўлены леныскам «буржуазна-анархічнаму індывідуалізму» ў літаратуры, лозунгу «абсалютнай свабоды творчасці». Ленін выкрываў гэтую ўяўную свабоду, паказваючы залежнасць творчасці буржуазнага мастака ад грамадова мяшка і подкушаў. Наадварот, свабода творчасці і большэвіцкая партыйнасць не супярэчаць адна другой, таму што мастак, які святома і свабодна прышоў да разумення веліч пролетарскага ідэала, які ўсвабляе яго ў сваёй творчасці, ажыццяўляе тым самым прынцып большэвіцкай партыйнасці літаратуры. Разам з тым Ленін завацаў на памылковыя атоесамствы літаратуры з другімі часткамі партыйнай справы і патрабававу ў галіне мастацкай творчасці забяспечэння «большага прастору асабістай ініцыятыве, індывідуальным схільнасцям, прастору думцы і фантазіі, форм і зместу» (Творы, т. X, стар. 28).

Леніне непарушана сувязь большэвіцкай партыйнасці і соцыялістычнага рэалізма. Адлюстраваць жыццё праўдзіва, у яго рэвалюцыйным развіцці, убацьшы элементы будучага ў сучасным матчыма толькі з пазіцыі марксіска-ленінскай ідэалогіі, а гэта забяспечваецца большэвіцкай партыйнасцю мастака. Разам з тым, сапраўдна народнасць літаратуры дзечамі без большэвіцкай партыйнасці пісьменніка, які павінен адлюстроўваць кроўныя інтарэсы працоўных мас, у той час, як буржуазная партыйнасць, якая выяўляе карыслівыя класавыя мэты эксплуатацый, несумяшчальна з народнасцю літаратуры, нарожа ей.

Леныскі прынцып партыйнасці літаратуры патрабуе ад пісьменніка ідэйна-заостранага, тончэннага, палыманага падыходу да тых ці іншых рэчаіснасці і ў корачі воражы буржуазнаму аб'ектыўнаму, таму што літаратар-аб'ектывіст, імкнучыся да «бесстаронняга», «беспартыйнасці» адлюстравання жыцця ў сваёй творчасці, на самай справе служыць на карысць аднавачым реакцыйным сілам у іх барацьбе супроць новага, прагрэсіўнага.

Высоўваючы задоўга да Вялікай Рэвалюцыйнай соцыялістычнай рэвалюцыі

прынцып большэвіцкай партыйнасці літаратуры, Ленін лічыў, што толькі пры гэтай умове пісьменнік здолеа адыграць важную ролю ў падрыхтоўцы працоўных мас да будучых бітваў з ворагам, «здолее і ў рамках буржуазнага грамадства вырацца з нявольніцтва ў буржуазіі і зліцца з рухам сапраўды перадавога і да канца рэвалюцыйнага класа» (Творы, т. X, стар. 31).

Леныскі прынцып партыйнасці — непераможная ідэйная зброя нашай савецкай літаратуры.

Перад савецкімі пісьменнікамі большэвіцкай партыі паставлены найважнейшыя задачы. Літаратура павінна дапамагаць партыі выхоўваць народ у духу камунізма, у духу савецкага патрыятызма, патхціць яго на ўсе новыя і новыя подзвігі; асвятляць шлях у сонечнае будучае; раскрываць перавагу савецкага чалавека над чалавекам капіталістычнага свету, перавагу нашага дзержаўнага ладу над ладам капіталістычным. У вернасці ідэалам большэвіцкай партыі заключаена вялікая сіла савецкай літаратуры, і адступленне ад прынцыпа партыйнасці непазбежна вядзе да трыбух зрываў на літаратурным фронце. Аб гэтым з усяй сілай гаворыць гістарычная пастанова ЦК ВКП(б) на ідэалагічных пытаннях, накіраваная перш за ўсё супроць заблыцця некаторымі дзечамі нашай літаратуры і мастацтва леныскага прынцыпа партыйнасці.

Беларуская савецкая літаратура прайшла слаўны 30-гадовы шлях. Дзсятнутыя ёя поспехі з'яўляюцца вынікам таго, што нашы пісьменнікі былі вернымі вялікім леныскім заветам, амагаліся за высокую ідэйнасць і мастацкае майстэрства сваіх твораў.

Пастановы ЦК ВКП(б) і ЦК БП(б) Б на пытаннях літаратуры і мастацтва ў паславешны перыяд дапамагі пісьменнікам расудблікі ў выпраўленні памылак на літаратурным фронце.

Паэмы, раманы і аповесці, створаныя за апошні час («Пад мірным небам» А. Стахавіча, «Глыбокая пільна» І. Шамякіна, «Новае рэчышча» А. Куляшова, «Родныя берэгі» П. Броўкі, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона і інш.), сведчаць пра тое, што беларускі пісьменнікі і паэты адкаваюць справу на мудрыя ўказанні партыі большэвікоў.

Вольш 30 год там назад В. І. Ленін геіняльна прадбачыў росквіт літаратуры ў соцыялістычным грамадстве. «Гэта будзе савецкая літаратура, таму што не карысліваць і не кар'ера, а ідэя соцыялізма і спачуванне працоўным будучу гуртаваць новыя і новыя сілы ў яе рады. Гэта будзе свабодная літаратура, таму што яна будзе служыць на прасмыччай гераіні, на «сверхім дзясці тысячам», якіх сумуюць і пакутуюць ад тлустасці, а мільянам і дзясцікам мільянаў працоўных, якія складоць красу краіны, яе сілу, яе будучыню. Гэта будзе свабодная літаратура, якая ўбагагачае апошняе слова рэвалюцыйнай думкі чалавечтва вопытам і жывой работай соцыялістычнага пролетарыята, якая стварала сталае ўзаемадзеянне паміж вопытам мінулага (навуковы соцыялізм, які завяршыў развіццё соцыялізма ад яго прымітыўных, утапічных форм) і вопытам сучаснага (сучасная барацьба таварышоў Работчыкаў» (Творы, т. X, стар. 30—31).

Гэтак прадбачанне Леныа дзёйснена ў нашу соцыялістычную эпоху.

В. І. ЛЕНИН.
Работа народнага мастака БССР, скульптара З. Азгура.
Фота Г. Бугаенкі.

Васіль ВІТКА

Разведчыкі камунізма

Каб променем зірнуць на нас,
Дзень будучы прабіўся праз вякі
І ўбачыў, як у Мінску ў готы час
Баі за камунізм вядуць большэвікі.

Яшчэ ад выбухаў зямлі дыміцца,
Не зраўнаваліся глыбокія равы,
Не скончылася бітва за сталіцу,
Яшчэ тут фронт, рубж наш агнявы.

Стагоддзі пласты не для музеяў
Перакапалі мы і паднялі,
Адгтуль, з катлаванай, як з траншэяў,
Сваё мы наступленне пачалі.

Жылі ў зямлянках мы, але аб чэво,
Аб той не забываліся пары,

Калі, нібы праходчыні на траве,
Сустрэўшыся, падымем ліхтары.

І вось яны над галавою ззяюць —
То палігоні сталінскай гадзі
Аблічча Белары асвятляюць,
Яе палачы, школы і сады.

Зноў нахілюся правадыр над картамі,
Яму знаёмай да драбнейшых рыс,
План новых бітваў вызначае партыя
За мту нашага жыцця, за камунізм.

Ен нашыя надзеі ўсё яднае,
К яму вядуць дарогі ўсёй зямлі.
Уно разведчыкі перадавога вярні
Да ззяючых вышыняў падшылі.

16. I. 1949 г.

І. ГУТАРАЎ

ЛЕНИН І СТАЛІН АБ ЛІТАРАТУРЫ

Пасля смерці К. Маркса і Ф. Энгельса дзясціміні ўсіх навука на аснове матэрыялістычнай філасофіі марксісма абгадулі, прытрымваючы і развіў далей Вадзімір Ільіч Ленін. І пер дзясціміні матэрыяліска-ідэалагічна камуністычнай партыі развівае, дашуіне і ўбагагачае ва ўсіх галінах чалавечых ведаў, у тым ліку і ў галіне разумення мастацкай літаратуры, таварыш Сталін.

На бесмертных філасофскіх працах буйнейшых мысленікаў эры камунізма навукачуча аяснаці разумення і даследвання вучоныя ўсіх галін ведаў і спецыялізаваўся.

Вадзімір Ільіч Ленін выкачюна добра ведаў мастацкую літаратуру, заўсёды цікавіўся жыццём і творчасцю сучасных пісьменнікаў, угадываўся ў літаратурную справу, аператывна кіраваў ёю, планамерна фармаваў яе зышкі. Ленін наіснаў шмат спецыяльных работ на літаратурныя тэмы. Вялікі правадыр даў выразныя ўказанні, як трэба разумець найважнейшыя класікаў рускай і ўсеагульнай літаратуры, геніяльна раскрываў змест вядомых мастацкіх вобразаў. Ленін першы ўкаваў на перадавое, сусветнае значэнне вялікай рускай літаратуры, асабліва такіх яе карыфеяў, як Талстой і Горкі.

Леныскае таварыш адлюстравання стварыла філасофскую аснову навуковай асветы. Леныскае вучэнне аб культурнай спадчыне, народнасці і большэвіцкай партыйнасці літаратуры вызначыла шлях развіцця ўсяго соцыялістычнага мастацтва. Лены заўсёды падкрэслываў велізарнае грамадскае значэнне літаратуры і мастацтва і заклікаў камуністаў больш працаваць у гэтай галіне.

Іосіф Сталін і вядомы добра ведаў класікаў савецкай мастацкай літаратуры — Пясе-

піра, Шылера, Талстога, Гюга, чытаў Чарнышэўскага, Пясева і інш. Яго любімымі пісьменнікамі тады былі Салтыкоў-Шчардын, Гогаь, Чахаў, з твораў якіх таварыш Сталін і першы раз часта прыводзіў вытрымкі ў сваіх артыкулах і выступленнях. Яшчэ ў юнацтве таварыш Сталін дасканала ведаў грэцкіх пісьменнікаў: Руставелі, Эрыставі, Чаўчавадзе і інш. Ен чытаў мнства кніг па гісторыі культуры, соцыялогіі, мастацтва. Аб яго любові да паэзіі гаворыць той факт, што ў юнацтве таварыш Сталін пісаў велікія добрыя вершы, якія высока паніліся перадавою грэцкай інтэлігенцыяй. Гэтыя вершы друкаваліся ў газэце «Сверлы» ў 1895 годзе за подпісам Сосела, а адзін з іх быў герадрукаваны ў юбілейным зборніку, прысвечаным пісьменніку Рафаілу Эрыставі. У адным з гэтых вершаў таварыш Сталін у поўнай аднаваднасці з гімнам працоўных ўсяго свету «Інтэрнацыяналам» пісаў:

І знай, хто пал, как прах, на зямлю,
Кто был когда-то угнетён,
Тот станет выше гор великих,
Надеждой яркой окружён.

Пасля аж да Кастрычніцкай рэвалюцыі таварыш Сталін у сваіх праграмных (напрыклад, прамаўлення Тэфіскага камітэта РСДРП), артыкулах, выступленнях заўсёды зяртаўся да мастацкай публіцыстыкі. У артыкуле аб чэрвеньскай дэманстрацыі 1917 года таварыш Сталін, побач з раскрываннем палітычнага сэнсу гэтай падзеі, дае выключна моцны па сваёй мастацкай выразнасці малюнак непераможнага пачына рабочага класа:

«Яны сонечны дзень. Вясковная стужка дэманстрантаў. Шпэце ідзе да Марсавога поля з раіцы да вечара. Вясковны лес сінгоў. Запачыны ўсе прадырэмствы і ўстановы. Рух прымыненны. Паўа могілкі дэманстранты праходзяць з нхі-

ленымі спяткамі. «Марсельезу» і «Інтэрнацыянал» змяняюць «Вы жертво палі». Ад воклічаў у паветры стаіць гул. Раз-по-раз чуецца: «Далёў 10 міністраў-капіталістаў». «Уся ўлада Совету рабочых і сядзніх дэпутатаў!» У адказ з усх бакоў насенца гучнае, ухваляючае «ура» («Па дэманстрацыі»).

У пасляжывіччэйных работах таварыша Сталіна пазычаная мова і мастацкая літаратура таксама займаюць вялікае месца. Таварыш Сталін шырока выкарыстоўвае мастацкія вобразы, вершы, асобныя трыніны выразы. Ен часта спасылалася на творы Крылова, Пушкіна, Лермантава, Калыцова, Накрасава, Астроўскага, Гл. Успенскага, Горкага, Серафімовіча. Найбольш часта прыводзіць вытрымкі з Гогаля, Салтыкова-Шчардына, Чахава. Намала ў яго творах сустракаецца аскурсаў у замежную літаратуру. Узоры класічнай мастацкай літаратуры таварыш Сталін выкарыстоўвае для ўзмацнення яркасці і выразнасці мовы і для зрыняня лае ўсіх і ўсялякіх масак з царскага ўрада, капіталістычных парадкаў, ішпакрытых агрэсываў, палітычных дурнунікаў, здраднікаў, трапістаў, нацдэмаў, апартуістаў, фамысцкіх захоннікаў, малавераў, бабалатуна і іншых аўных і замазскаваных ворагаў народа. Прычым, як правіла, аінчыная літаратура, найчасцей сатырычная, выкарыстоўваецца для барацьбы супроць унутраных ворагаў, а для барацьбы з міжнароднымі здраднікамі штытуцца Шакспір, Сервантэс, Шылер, Гётэ, Гейна, Ібсен, Дэдэ, Барбюс і інш.

Але больш за ўсё таварыш Сталін выкарыстоўвае народныя прыказкі, пагаворкі, выслоўі і іншыя формы выказвання калектыўнай жыццёвай мудрасці: «Рыбак рыбака бачыць аддаліка», «Ваўка бялца — у лес не хадзіць», «Будзе і на нашай вуліцы святло», «Дыму без агню не бывае», «Тэлеца за саломіну халепца», «На злодзею шапка гарыць», «Дурным закон не пісаць», «Ні рыба, ні мяса», «Ні богу свечка, ні чорту кацарга», «Мамадзень супроць аена, а супроць малца і сам аўда», «Саму пірагі і шышкі, сама сінякі і шышкі», «Не да жыру, быць-бы жыву». «Не за тое ваўда б'ць,

што ён шэр, а за тое, што ён аўду з'ёў» і мнства іншых.

Таварыш Сталін не толькі ўжывае мастацкія вобразы і фалькларычныя выслоўі, але глыбока раскрывае іх сэнс. У гэтых адносінах асабліва трайна вытлумачэнне вобраза міфалагічнага героя Антэя ў прамоў «Аб недахопах партыйнай работы і мерах ліквідацыі трапісцкіх і іншых дурнунікаў», літаратурных вобразаў — Дон-Кіхота, чалавека ў футляры, пракурора пяскара, гоголеўскага Целгеі і г. д.

Выкарыстанне літаратурных цытат у творах Сталіна вызначае не толькі аэблівасць сталінскага стылю і сталінскага метада даваду, яно ўбагагачае скарніцу літаратурна-аэстэтычных успрыманняў нашага народа, дае важнейшыя ўказанні для правільнага разумення і вывучэння асобных літаратурных фактаў і з'яў, канкрэтных пісьменнікаў і мастацкай літаратуры ў цэлым.

Выказванні таварыша Сталіна аб літаратуры, аб творчасці асобных пісьменнікаў (Горкага, Мядзюскага і інш.), выкарыстанне і вытлумачэнне ім асобных мастацкіх твораў або вобразаў, тыпаў, характараў з'яўляюцца каштоўнымі ўкладам у марксіска-ленінскую метадалогію літаратуры.

Што-ж датычыцца пытання кіраўніцтва літаратурным жыццём у СССР, то тут усе асноўныя арганізацыйныя, тэарэтычныя і творчыя палажэнні савецкай літаратуры сфармуляваны асабіста таварышам Сталіным.

Таварыш Сталін з'яўляецца творцай гістарычнай рэзалюцыі ЦК ВКП(б) за 1925 г. — «Аб палітыцы партыі ў галіне мастацкай літаратуры» і гістарычнай пастановы ЦК ВКП(б) ад 23 красавіка 1932 г. — «Аб перабудове літаратурна-мастацкіх арганізацый». Воля таварыша Сталіна была галоўнай арганізуючай сілай у падрыхтоўцы і правядзенні першага ў свеце з'езда пісьменнікаў. Усе гэтыя мерапрыемствы, як вядома, адыгралі ў гісторыі развіцця нашай літаратуры выключна вялікую ролю.

Таварыш Сталін сістэматычна праводзіць гутаркі з рознымі прадстаўніцамі на-

шага народа і велікі часта арганізуе сустрэчы з пісьменнікамі. У 1929 годзе ён прынёў вялікую групу украінскіх літаратараў, у красавіку 1931 года — групу маскоўскіх пісьменнікаў. Агульнавядома яго сустрэчы з заходнеўрапейскімі і амерыканскімі пісьменнікамі і журналістамі Эмілем Людвігам, Гербертам Уэлсам, Раман Раланам, Дэварціці і інш.

Для савецкіх пісьменнікаў такія сустрэчы былі заўсёды натхняючымі і доўгапамытнымі. З выключнай сардэчнай любоўю уснавіваюць пісьменнікі свае сустрэчы з вялікім працадлом. Судзімай Сталіскі таварыш: «Гэта самыя пласцівыя хвіліны ў маім жыцці» («Дагестаўская праўда», 18 верасня 1937 г.).

Дэмаю сваю радасць выказаў так: «Старасць мая пласціва. Народ мяне паважэ. Сам Сталін чуў пра мяне і прапесі мае. І быў у Маскве — горадзе, які дудоўней казанскага Голістава. Вачу я Сталіна і вітаўся з ім» (Зборнік «Дэмабуз», 1938 г., стар. 14). Гутаркі таварыша Сталіна пры гэтых сустрэчах маюць вялікае літаратурна-тэарэтычнае значэнне.

У кастрычніку 1931 года Горкі прачытаў таварышу Сталіну і таварышу Варашылаву, калі яны былі ў яго ў гасцях на Малай Нікіцкай, казку, якая была напісана ў 1892 годзе, але ў друку з'явілася толькі ў 1917 годзе і была зусім не заўважана крытыкай, — «Дзючына і смерць».

З паводу гэтай казкі таварыш Сталін напісаў: «Гэтая рэч маёй, чым «Фауст» Гётэ. «Любоў перамагае смерць» (І. Сталін, 11. X.—1931 г.).

Казка-паэма «Дзючына і смерць» Горкага напісана на адну з так званых адвечных тэм аб любові і смерці. У старой класічнай літаратуры гэтая тэма вырашалася велікі несіметрычна: сілы смерці называліся перамагалі герадаў любаві («Рамеа і Джульета», «Атэла», «Зрада і каханне», «Русалка», «Маскарад», «Спацы», «Навалыня», «Беспасажніца», «Анна Карыіна» і інш.). Сяжэт гэтаўскага «Фауста» таксама прыводзіць гісторыю любві Маргарыты да трагічнага выхяду.

Горкі распрацаваў гэтую тэму ў дзусу

народных паданняў і ўклаў у яе зусім новую ідэю, якую таварыш Сталін з грацічнай дакладнасцю і даканічнасцю пазначыў акрэсленай фразай — «любоў перамагае смерць». Гэта азначае, што сілы жыцця, творчасці, развіцця — неадольны і заўсёды перамагаюць аджынаючае выміраючае, устаралае.

Лягчы сэнс сталінскага процістаўлення Горкага Гётэ заключаецца ў тым, што Гётэ і на вышнім сваёй творчасці за чалавечае пачуццё да панавання і дзсяння, спыраюцца, што чалавечы жыццё на зямлі з'яўляецца часовам не ўсім; у навуцы, працы, любові, існаванні. Вечна толькі ўсеперамагаючая і фатальная сіла смерці, ад зкой гіме не толькі Маргарыты, але і сам Фауст.

Горкі, у адрэсненне ад Гётэ і іншых дарэвалюцыйных класікаў, усяляў у барацьбу за чалавечае пачуццё на зямлі, а не за яе межамі. Ен прапаведваў лымізм, веру ў сілу чалавека, праслаўляў бясмерце чалавечай любві.

Горкі ўслаўляе не пакоу перад лёсам, але актыўнае супраўіленне ўсім «фатальным» сілам у імн барацьбы-чалавечства за лепшую будучыню. Вось чаму так смела выступала дзючына ў казцы Горкага і супроць пара, і супроць смерці, заўляючы: «Няма больш страху перад лёсам».

Сваім геіняльным надісам таварыш Сталін не толькі глыбока асвятляў трагедыю чалавечых ідэй, выяўленых пачуццяў, але і выказаў свае, поўныя і прыяны, адносіны да разумення гэтай геітуўскай сэнсе. Так, крыху пазней Гётэ славаў у сустрэчы з Горкім, таварыш Сталін у гутарцы з іменімі пісьменнікаў Эмілем Людвігам 13 снежня 1931 года я

Любімы народны вобраз

Неўміручае імя **Владзіміра Ільіча** **Леніна** — заснавальнік вялікай партыі большавікоў, стваральнік і кіраўнік першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, мудрага правадзіра і настаўніка працоўных усяго свету, асабліва дарага і блізка беларускаму народу.

У разнастайных творах народнай творчасці, у шматлікіх песнях, легендах і казках беларускі народ выказаў свае глыбокія пачуцці, гарачую любоў і адданасць таму, хто вызваліў яго ад справядлівага прыгнёту і цемры і ўказаў дарогу да шчасця, да новага пудоўнага жыцця.

Вобраз Ільіча заняў выключнае месца ў беларускім народным выяўленчым мастацтве, якое вызначаецца шматграннасцю тэматыкі, багатствам зместу, аскрабамі мастацкімі вобразамі.

Народныя таленты, натхнёныя велічым вобразам, даюць рад выдатных твораў аб **Леніне**.

Асаблівае распаўсюджанне атрымалі габелены і дыяны з любоўна вытанкімі вобразамі любімага Ільіча. Шырокай папулярнасцю карыстаецца аскраб і малюўніцкі дыяна з партрэтам **В. І. Леніна**, які вытканы Аляксандрай Серадой, калгасніцай вёскі Семлява, Чырвонаслабодскага раёна, Бабруйскай вобласці. Гэты выдатны ўзор народнага мастацтва неаднаразова экспаніраваўся на розных выстаўках і зараз знаходзіцца ў Маскве ў ліку лепшых твораў беларускага народнага мастацтва.

Вялікая колькасць вобразаў любімага правадзіра вытанкіма беларускімі вышывальшчыцамі. Выкарыстоўваючы шматлікія элементы беларускага арнаменту, яны ўпрыгожваюць свае творы, вышытыя большай часткай каларовымі ніткамі, у малюўніцкіх прывабных форм.

На 1-й Усебеларускай мастацкай выстаўцы 1925 года звяртаў на сябе ўвагу выдатны партрэт Ільіча, вышыты шпукам **Е. Нікановіч**.

*
А. ПАЛЕЕС
*

Запамінаюцца пудоўныя партрэты **В. І. Леніна**, якія выкананы віцебскімі і бабруйскамі вышывальшчыцамі. Гэтыя партрэты экспаніраваліся на выстаўках 1936, 1937 і 1938 гадоў.

На выстаўцы беларускай народнай творчасці, прысвечанай 30-годдзю Савецкай Беларусі, вызначаецца выдатная работа **Е. Салаўянчык** з Гродна, вышытая рознакаляровымі ніткамі на тэму «**Ленін у Разліве**».

Выключна цікавыя творы беларускага народнага мастацтва, прысвечаныя **В. І. Леніну**, выкананы ў мастацкай апрацоўцы драва. Народныя майстры ўвасабляюць родныя рысы любімага Ільіча, адлюстроўваючы ў сваёй творчасці з вялікай сілай і пераканальнасцю вобраз арганізатара, правадзіра і натхніцеля Вялікага Кастрычніка.

Асаблівай увагі заслугоўвае партрэт **В. І. Леніна** для сярнікі да пісьма беларускага народа **Валікаму Сталіну**. Вобраз **Леніна** дадзены тут у цэнтры выдатнага дыяна, затканнага пудоўным беларускім арнаментам і на-мастацку ўпрыгожаным беларускім дзяржаўным гербам.

З найбольш выдатных прац, якія дэманстраваліся на беларускіх выстаўках, варта адзначыць інкрустацыю на дрэве «**Партрэт В. І. Леніна**», якая выканана рабочым **Підманам** у 1940 годзе. На юбілейнай выстаўцы, адкрытай у театры оперы і балета, экспаніраваны пудоўны барельефны партрэт, выразаны на дрэве **А. Шахновічам**, і манументальная рызьба, у якой **В. І. Ленін** паказаны ва ўзрост (праца таленавітага самародка, выхаванца **Недзвіжскага** дзіцячага дома, **Магілёўскага** раёна, **Е. Борахава**).

На дэкаднай выстаўцы 1940 года ў Маскве экспаніраваўся партрэт **В. І. Леніна**, які інкруставаны з салямы. Выкананы з вялікім пачуццём **А. Жукоўскім** з мястэчка **Сноў**, Баранавіцкай вобласці, гэты мастацтва звяртаў на сябе ўсеагульную ўвагу.

На беларускіх выстаўках таксама неаднаразова экспаніраваліся партрэты правадзіра, зробленыя майстрамі-графікамі на шкле, чаканенны на медзі, вылітыя ў чыгуне, багата арнаментаваныя рамкі да партрэта **В. І. Леніна**.

У выдатных вобразах народнай мастацкай творчасці наземна падкрэсліваецца блізка і дэсна сувязь паміж **В. І. Леніным** і таварышам **Сталіным** — бліжэйшым саратнікам, геніяльным прадаўжальнікам справы **Леніна**.

Разнастайныя і шматлікія творы на тэму «**Ленін і Сталін**». З найбольш ранніх прац трэба адзначыць выдатную рызьбу **М. Гарачуна** з **Магілёўскай** вобласці і не менш цікавую інкрустацыю на дрэве **Г. Гебелева**. З прац пасляваеннага часу — інкруставаную шкатулку, зробленую вучнем **рамецішчага** вучылішча № 19 у г. **Слоніме**, **Баранавіцкай** вобласці, дзе **Ленін і Сталін** паказаны на фоне ззяючых праменьняў зоркі **Крамлёўскай** вёжы.

Цікава і своеасабліва выразаны партрэты **Леніна і Сталіна** на касці, прадстаўлены на юбілейнай выстаўцы рабочымі **Г. Віцебска** **А. Сушко** і **А. Вештартам**.

Шматлікія выдатныя ўзоры беларускай народнай мастацкай творчасці, прысвечаныя светламу вобразу **В. І. Леніна**, пудоўна ілюструюць праорочкія словы вялікага правадзіра, сказаныя ім аб значэнні народнага мастацтва:

«... Мастацтва належыць народу. Яно павінна ўваходзіць сваімі найглыбейшымі карынямі ў самую густую шырокіх працоўных мас, яно павінна быць зразумела гэтым масам і любіма імі. Яно павінна аб'ядноўваць пачуцці, думкі і волю гэтых мас, узнімалі іх. Яно павінна ўзнімалі ў іх мастакоў і развіваць іх» (**К. Цёткін** аб **Леніне**. Успаміны і сустрэчы. М. 1925 г.).

Унікальныя творы В. І. Леніна

Дзяржаўная бібліятэка імя **Леніна** мае рад рэдкіх выданых кніг **Владзіміра Ільіча**, якія вышучаны ў дэвалюцыйныя гады. Сярод іх — кніга «**Развіццё капіталізма ў Расіі**», якая выйшла ў **Петраградзе** ў 1899 годзе.

Захавалася рэдкае выданне кнігі «**Што рабіць?**», якая была надрукавана ў 1902 годзе ў **Штутгарце**.

У бібліятэцы ёсць некалькі кніг **Леніна**, надрукаваных у **Жаневе**: «**Брок наперад, два крокі назад**», «**Дзве тактыкі сацыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі**» і інш.

«Ленін у Разліве». Карціна мастака-самавучкі **Н. Дударова** (г. Брэст).

ЛЕНІН І СТАЛІН АБ ЛІТАРАТУРЫ

(Працяг).

Увогуле, сваімі выказваннямі аб **Горкім** і адносінамі да яго творчасці таварыш **Сталін** ускрыў і ацаніў найбольш істотныя рысы творчасці пісьменніка, увесламоніў яго імя ў бяскожнай гісторыі чалавечства.

Таварыш **Сталін** назваў і гэтым жаў указанне разглядаць пісьменніка, як інжынера чалавечых душ. Гэтае сталінскае наліжэнне ўзнікла з задачай творчай работы пісьменніка на прынцыповую вышыню, прыцягнула ўвагу літаратуразнаўцаў да вытанкаў спецыфікі мастацкай літаратуры, як важнейшай праблемы літаратурнай навукі. І не выпадкова таварыш **Ленін**, раскрываючы сэнс сталінскага слоў «пісьменнік — інжынер чалавечых душ», на першым з'ездзе савецкіх пісьменнікаў асабліва падкрэсліваў тую акалічнасць, што «неглыбы быць інжынерам чалавечых душ, не ведаючы тэхнікі літаратурнай справы, прычым неабходна даўваць, што тэхніка пісьменніцкай справы мае цэлы рад спецыфічных асаблівасцей». Гэтыя спецыфічныя асаблівасці літаратурнай тэхнікі, як і спецыфічнай работы наогул, неабходна адзначыць таварыш **Сталін** ў сваіх думках з пісьменнікамі.

Сталінскі лозунг сацыялістычнага рэалізму дапамог савецкім пісьменнікам лепш асэнсваць усю папярэднюю гісторыю мастацкай творчасці і канкрэтна ўвясломіць мэты і задачы далейшай работы.

Але не толькі непасрэдна выказаны **Леніна** і **Сталіна** аб літаратуры служылі фактарам яе развіцця. Развіццю літаратуры спрыяе ўсё іх вучэнне наогул.

У гістарычнай прамове на нарадзе таварыш **Сталін** 23 чэрвеня 1931 года таварыш **Сталін** ставіў задачы на-новаму правадзіра, на-новаму кіраўніку і патраба-

ваў, «каб нашы гаспадарчыя кіраўнікі кіравалі прадпрыемствамі не «паогул», не «з наветра», а канкрэтна, прадметна, каб яны падыходзілі да кожнага пытанья не з пункту погляду агульнай балатні, а строга дзелавым чынам, каб яны не абмяжоўваліся папяровай алімпікай або агульнымі фразамі і лозунгамі, а ўваходзілі ў тэхніку справы, унікалі ў дэталі справы, унікалі ў «дробязі», бо з «дробязяў» будучага цяпер вялікія справы» («**Пятанні Леніна**», 1939 г., стар. 348).

Усе гэтыя тэарэтыка-пазнавальныя і метадалагічныя ўказанні таварыша **Сталіна** далі літаратуразнаўцам глыбокія раздумвання і верны напамак для вывядвання канкрэтнага, прадметнага выяўлення мастацкіх твораў, чым было назваўсяды скончана з вульгарным сацыялагізмам у савецкім літаратуразнаўстве.

Вядучы рашучую барацьбу супроць механістычнай «тэорыі стыхійнасці», супроць прыніжэння ролі свядомага элемента, ролі камуністычнай партыі ў рабочым руху і сацыялістычным будаўніцтве, таварыш **Сталін** падкрэсліваў неабходнасць планамернага партыйнага кіраўніцтва літаратурным працэсам, чым ужо, не лічычы спецыяльных указанняў, узяўшы нашых літаратараў на барацьбу супроць вульгарна-механістычнай канцэпцыі літаратуразнаўства з яе «тэорыяй» «спаралельных радоў», згодна якой наліжыцца нібыта нічога не можа зрабіць у літаратуры, а літаратура ў палітыцы. З вучэння **Леніна**—**Сталіна** вынікае, што палітыка заўжды ўплывала на літаратуру, але характар гэтага ўплыву залежыць ад асаблівасцей навуковага класа. Напісана эксплакататарскіх класаў шпедна ўплывае на літаратуру, а палітыка савецкай улады і камуністычнай партыі выклікае плыню ўздзейнічае на мастацкае развіццё народа.

Мудрая палітыка партыі, асабістае

У Дзяржаўнай бібліятэцы імя В. І. Леніна

Беларуская Дзяржаўная бібліятэка імя **Леніна**, арганізавала выстаўку, прысвечаную памяці **Владзіміра Ільіча**. Выстаўка мае некалькі раздзелаў. У першым раздзеле выстаўлены дваццаць два тамы Твораў **В. І. Леніна** чацвертага выдання і рад іншых кніг.

На выстаўцы пачэснае месца займаюць творы **В. І. Леніна**, выдадзеныя на беларускай мове. Тут прадстаўлены кнігі: «**Што рабіць?**», «**Дзве тактыкі сацыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі**», «**Брок наперад, два крокі назад**», «**Што такое «прыяцелі народа» і як яны ваяуюць супроць сацыял-дэмакратыі?**», «**Аб узброеным паўстанні ў 1917 годзе**», «**Красавіцкія тэзісы**», «**Чарговыя задачы савецкай улады**», «**Дзяржава і рэвалюцыя**» і іншыя.

У раздзеле літаратуры аб **Леніне** маюцца кнігі: **І. В. Сталін** — «**Пятанні і адказы**», «**Аб Леніне**», **Ем. Яраслаўскі** — «**Біяграфія В. І. Леніна**», **А. Вышыньскі** — «**Вучэнне Леніна — Сталіна аб пролетарскай рэвалюцыі і дзяржаве**», **М. Міцін** — «**Ваенныя заветы Леніна**», а таксама ўспаміны **Д. І. і М. І. Ульянавых** аб **Леніне** і шмат іншых кніг і артыкулаў.

На выстаўцы шырока прадстаўлена мастацкая літаратура аб **Леніне**. Адначасна ў бібліятэцы аформлена фотавітрына, ілюстраваная дакументамі і фотаздымкамі з жыцця і дзейнасці **Ільіча**.

Гістарычны домик у Выбарзе

У рабочым пасёлку **Выбарг**, на **Рубенскай** вуліцы (бывой **Аляксандраўскай**), захаваўся невялікі домик, абштыты дошкамі.

Домік гэты — гістарычны помнік, звязаны з імем **В. І. Леніна**. У ім жыў вялікі правадзір у верасні і кастрычніку 1917 года, хаваючыся ад шпікаў контррэвалюцыйнага часовага ўрада. Адсюль **Владзімір Ільіч** кіраваў падрыхтоўкай узброенага паўстання ў **Петраградзе**.

У **Выбарзе** **В. І. Ленін** напісаў артыкул «**Крызіс пасей**», брашуру «**Ці ўтрымаюць большавікі дзяржаўную ўладу?**» і іншыя, якія адгарталі вялікую ролю ў падрыхтоўцы і правядзенні **Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі**.

На фасадзе гістарычнага доміка ўстаноўлена мемарыяльная дошка. Домік наведваюць працоўныя **Выбарга**, а таксама працоўныя **Ленінграда** і іншых гарадоў краіны.

(ТАСС)

Цэнтральны музей **В. І. Леніна** ў Маскве. Фотахроніка ТАСС.

Дэкада беларускай літаратуры ў Маскве

З 25 студзеня па 3 лютага Саюз савецкіх пісьменнікаў **СССР** сумесна з Саюзам савецкіх пісьменнікаў **БССР** праводзіць у Маскве ў сувязі з трынацігоддзем Савецкай Беларусі дэкада беларускай літаратуры.

У Маскву, для ўдзелу ў дэкадзе, выязджае дэлегацыя пісьменнікаў і артыстаў. Дэлегацыю ўзначальвае сакратар **ЦК КП(б) Беларусі** тав. **М. Т. Іаўчук**. У яе складзе — народны паэт **БССР** **Якуб Колас**, **Кацяра Крапіна**, **Пятрус Броўка**, **Аркады Куляшоў**, **Максім Танк**, **Пятро Глебка**, **Шымён Панчанка**, **Васіль Вітка**, **Іван Гутароў**, **Павел Кавалеў**, **Іван Шамякін**, **Эдзі Агняцкевіч**, **Піліп Пестрак**, **Максім Лужанін**, **Кастусь Кірэнка**, **Анатоль Вільюцін**, **Іван Мележ**, **Усевалад Краўчанка**, **Янка Шарашоўскі**, **Васіль Барысенка** і інш.

У часе дэкады будуць праведзеныя вечары беларускай літаратуры ў Цэнтральным доме літаратараў, у Ваенна-паітычнай акадэміі імя **В. І. Леніна**, у Палацы культуры і спорта тав. **М. Т. Іаўчук**, на заводзе імя **Гарбунова**, у Акадэміі грамадскіх навук, у бібліятэцы імя **Леніна**, у Калоннай залі **Дома Саюза** і іншых установах сталіны, на якіх пісьменнікі выступілі з чытаннем сваіх лепшых твораў.

У канцэртным аддзяленні вечароў прымуць удзел **Беларускі дзяржаўны ансамбль** песні і танца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва **БССР** **Р. Шырмы**, народнага артыста **БССР** і **БССР** **Л. Александровскага**, народнага артыста **БССР** **М. Дзянісаў**, **А. Абухавіч**, **Р. Млодэк**, **І. Валюцін**.

Выданні твораў беларускіх пісьменнікаў на рускай мове

Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры выдала ў пераказе на рускую мову да дэкады беларускай літаратуры ў Маскве кнігу прозы **Якуба Коласа**, у якую ўваходзіць вядомая апавесць «**У Палескай глушы**» і «**Дрыгва**». Хутка выйдзе з друку паэма **Якуба Коласа** «**Рыбакова хата**» і зборнікі вершаў **Петруса Броўкі** і **Аркады Куляшова**.

заслужаная артыстка **БССР** **В. Малькова** саліст тэатра оперы і балета **П. Ворвулеў** і дует пымбалістаў у складзе **С. Папіцкага** і **Х. Шмелькіна**.

Хор ансамбля песні і танца пад кіраўніцтвам **Р. Шырмы** выкажа «**Песню аб Сталіне**» (муз. **М. Алашава**), песні «**Масква**» (муз. **П. Падкавырава**), «**У грозных баях**» (муз. **В. Яфімава**), рускую народную песню «**Пагібель «Варага»**, беларускую народную песню «**Сні, жонка, сні**». Танцавальная група ансамбля паказае беларускія народныя танцы «**Крыжачок**», «**Міста**», «**Лявоніха**».

У суправаджэнні цымбал з выкананнем сучасных беларускіх песень «**Вывайце здаровы**», «**Наш год**» (муз. **І. Любана**), «**Вечараня ў калгасе**» (муз. **С. Палонскага**), «**Песні Алесі**» з оперы «**Алесь**» — **Я. Цікоцкага** выступіць **Л. Александровскага**.

Салісты оперы і балета **М. Дзянісаў**, **Р. Млодэк**, **І. Валюцін**, **В. Малькова**, **П. Ворвулеў** выкажаць арты з беларускіх опер, а таксама лепшыя песні кампазітараў **расудубкі**, напісаныя на словы беларускіх паэтаў.

Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры і выдавецтва «**Савецкі пісьменнік**» выпускаюць да дэкады рад кніг пісьменнікаў Беларусі.

У Саюзе савецкіх пісьменнікаў **СССР** адбудзецца абмеркаванне новых твораў беларускіх пісьменнікаў і часопісаў «**Полымя**» і «**Беларусь**».

Цэнтральны Дом літаратараў арганізуе выстаўку беларускай кнігі.

Выдавецтва «**Савецкі пісьменнік**», якое выдае вышукі зборнікі апавяданняў **Кузьмы Чорнага** і зборнік апавесцяў **Змітрака Вядулі**, да дэкады выдзе кнігу вершаў **Якуба Коласа**, кнігу вершаў **Максіма Танка** «**Каб ведаць**».

У дзевяці выданнях выйдзе з друку зборнік вершаў **Эдзі Агняцкевіч** «**Васількі**».

ліраўніцтва таварыша **Сталіна** забяспечылі нашу поўную перамогу па ўсіх участках будаўніцтва сацыялізма ў **СССР**, асабліва ў галіне росквіту навукі, культуры, мастацтва. «Перыяд дыктатуры пролетарыята і будаўніцтва сацыялізма ў **СССР** ёсць перыяд росквіту напярэдняй культуры, сацыялістычных пачуццяў і нацыянальных на форме» (**Сталін**).

Натхнёны трымфам **Леніна-Сталіна** нацыянальнай палітыкі, усепадобны абыт **СССР**, стогодны **Джамбул** аб росквіце літаратуры савецкіх народаў пісаў: **Прыслухайся**, в дымных горах **Дагестана** **Журац** роднікамі слова **Сулеймана**, **І Янка**, абыт беларускіх полей, **Лёт** песні теплее, чым крив журавлей. **Запел** весь **Советский Союз**

Русские, тюрки, казаки, таджики... Мы были слепыми, но зрчимы стали, Глаза нам открыли на вселенную **Сталін**. Стварэннем «**Кароткага** курса **Леніна**» **Усеагунай камуністычнай партыі** (большавікоў) таварыш **Сталін** паставіў усю нашу краіну, усё перадае чалавечтву перад новым тэарэтычным уздымам, новым творчым росквітам усіх галін чалавечай думкі.

Што датычыць кнігі «**Аб Вялікай Айчыннай вайне Савецкага Саюза**», то ў гэтай кнізе таварыш **Сталін** не толькі развіў далей дыялектычны матэрыялізм, але і наказаў яго велізарную пераўтваральную сілу ў дзеянні.

Цяпер наша Радзіма ўступіла ў новую фазу сацыялістычнага развіцця — паступова пераходу да камунізму. Бліжэйшыя пасляваенныя задачы савецкага народа вызначаны ў гістарычнай прамове таварыша **Сталіна** 9 лютага 1946 года і ў пяцігоднім плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі **СССР** на 1946 — 1950 гады. Прамова таварыша **Сталіна** з'яўляецца грандыёзнай праграмай барацьбы за новы росквіт нашай эканомікі, культуры, навукі, тэхнікі, за далейшы рост эканамічнай і палітычнай магутнасці нашай Радзімы.

ёсць класічны дакумент марксісцка-ленінскай тэорыі, у якім навукова абгулены найважнейшыя гістарычныя вопыт краіны сацыялізма, усуртыты заканамернасці развіцця грамадства за апошнія дзесяцігоддзі, вызначаны шляхі руху савецкага грамадства да камунізму.

Прамова таварыша **Сталіна** паставіла перад гісторыкамі, эканамістамі, філосафамі, літаратарамі рад новых тэарэтычных пытанняў, задач, праблем, якія патрабуюць вобразнага выяўлення ў мастацтве.

Пяцігадовы план 1946—1950 гг., які з'яўляецца практычным ажыццяўленнем грандыёзных указанняў таварыша **Сталіна**, — не толькі наша эканамічная і палітычная праграма, але і арсенал ідэалагічнага ўзбраення, маральнага і эстэтычнага выхавання, пэўназначна ідэіпатаматычная крыніца для творчасці.

Новы суветна-гістарычны перыяд у жыцці савецкага народа з асаблівай сілай паставіў задачу выхавання мас у духу камуністычнай ідэалогіі, у духу барацьбы з перажыткамі капіталізма ў свядомасці і псіхалогіі людзей, задачу барацьбы супроць ушлыву воражэй ідэалогіі. **Сталінскія** паставы **ЦК ВКП(б)** аб літаратурных часопісах, мастацкай літаратуры, тэатральным рэпертуары, кіно, музыцы ўскрылі трубышныя памыкі і недахопы ў нашай ідэалагічнай рабоце і заклікаюць да барацьбы з безыдэйнасцю і апалітычнасцю ў літаратуры і мастацтве, супроць адрыву ад сучаснасці, супроць кампарталізма і нізкапаклонства перад чужаземскай, заклікаюць да барацьбы за баявую большавіцкую партыйнасць, у ідэалагічнай рабоце. Яны ўзніклі дзейнасці нашых пісьменнікаў і мастакоў на новую, вышэйшую ступень.

Развіваючы і наглыбляючы вучэнне **Леніна** аб тым, што «літаратурная частка партыйнай справы пролетарыята не можа быць шаблона атосамалема з іншымі

часткамі партыйнай справы пролетарыята», што «у гэтай справе безумоўна неабходна забяспечанне большага працоўнага абшчэства ішчэпнягнне, індывідуальным схільнасцям, прастору думкі і фантазіі, форме і зместу», таварыш **Сталін** заўсёды ўказваў на неабходнасць уліку своеасаблівай спецыфічнай работы. Значыць, вырочванне і фармаванне літаратурных, як і іншых, гатункаў, павінна ісці па лініі авалодання професійным майстэрствам. «Але ёсць», — таварыш **Сталін**, — адна галіна навукі, якая не можа існаваць без абавязковага для большавікоў усіх галін ідуцтва — гэта марксісцка-ленінскае навука аб грамадстве».

Сталінскі кіраўніцтва літаратурнага фронту **СССР** характарызуецца канкрэтнасцю, глыбінёй і веліччю жыццёвага ўплыва на мастацкае